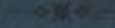

PESMI.

Zboží

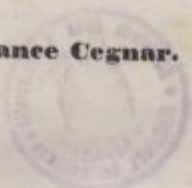
France Cegnar.

P E S M I .

Zložil

France Cegnar.

— 323.15 —

V CELOVCU 1860.

Natisnil J. Leon.

Podkrajšek

Vvodni sonet.

Kaj černi zemlji sémena izročá,
Mu up obile žetve serce greje;
In vendar sam ne vé, ko seme seje,
Kaj bo nanesla suša ali moča;

Ne vé, če vsula se ledena toča,
Če padla bela slana bo pozneje,
Če vdarla bo kobilica éz meje,
Povodenj pribučala ropajoča.

Pokladam zernja malo, ne obilo,
Iz serca in goreče duše svoje,
Moj mili dom! na žertvenike tvoje.

Če bode v kakem sercu kal rodilo
In ne na pusti skali oglušilo:
So spolnjene najslajše želje moje.

Rojakom !

Hej rojaki! opasujmo uma svitle meče,
 Plemenita kri po krepkih naših žilah teče,
 Bog nam dal je dobro serce, um in pamet zdravo;
 Povzdignimo krepke glase domovini v slavo!

Iz pšenice, verli bratje! ljulko populimo,
 Zdravo seme v brazde rojstne njive zaplodimo,
 Da se krepí ona od zaroda do zaroda,
 Da na zemlji diči se od vzhoda do zahoda.

Doversujmo nam od zgorej dano naročilo,
 Da ne bo nam solnce za gorami zatonilo,
 Da sijalo vedno lepše bo pred naše vrata;
 Hej, rojaki! kviško, da nam pride doba zlata!

Populimo ternje, lemež naj ledino reže,
 Dokler temna noč na naše grobe se ne vleže;
 Vreme se zjasnuje, ne bučijo več vetrovi,
 Taja se ledina, vzeli so slovó mrazovi.

Drami se prebela Vila na zeleni gori,
 Svetí se ji lice in okó v rumeni zori;
 Hej, rojaki! kako poje, poje in prepeva,
 Da se gora trese, da nebeški strop odmeva!

Večer.

 ej! solnce že niže zahaja,
 Že jemlje od zemlje slovó,
 Za verhe zelenega gaja
 Bo skorej bo skorej zašlo.

Mračé se že tihe doline,
 Temniti se log je začél;
 Zlaté se snežnikov višine,
 Ki žark jih je zadnji objél.

Zaperajo krone cvetice,
 Odeva jih rosa in mir;
 S planine žvengljajo ovčee,
 V rog trobi veseli pastír.

Vernila se že je bučela
 Z medeno nožico domú,
 Tej roži in uni je vzela,
 Napila se v cvetju medú.

Po pesku studenci šumljajo
 S peneco sreberno vodó,
 In ribice v njih se igrajo,
 In gledajo v plavo nebó.

In tice po gozdu molčijo,
 Le cverček prijazno cverčí;
 Iz turna pa Zdravo Marijo
 Bron milo k molitvi doní.

Odkrije rataj se in moli:
 „Marija, studenec dobrót!
 „Ozri iz nebés se tu doli,
 „Usmili se grešnih sirót!“

Na maternih persih raduje,
 V obraz se ji dete smehljá,
 Po luni ročice steguje,
 Imeti jo hoče z nebá.

Veselo prepevajo žnjice
 Z jeklenimi serpi domú,
 Jim sije, leskeče na lice
 Večernica, zvezda mirú.

Zakaj bi le pesem ne pele,
 Ki skerb in britkosti moré,
 Ki delajo dni jim vesele,
 Ki v serce iz serca doné?

Ko solnce se zadnje bo skrilo,
 Ogernila smert nam okó:
 Kakó se bo petje glasilo,
 Od petja se treslo nebó!

N o č.

Polnoč ura bije,
 Brez števila zvezd na nebu sije,
 In med njimi tiha luna plava,
 Blede žarke iz višave
 Lije na nižave.

Bisern pas šumljaje
 Vije potok skozi temotne gaje,
 Val za valom na skalovje pluska;
 Bistra voda brege pere,
 V sivo reko dere.

Sova se huduje,
 S kljunom tici sivo perje ruje;
 Iz berlogov divja zver prihaja,
 Iz debelih gozdov hodi,
 Po poljanah brodi.

V hiše stopa spanje,
 Za njim hodi lahkonožno sanje,
 Čudno na uho šepeta spijočim,
 Bele grade jim obeta,
 S ternjem čelo opleta.

Pevec ne miruje,
 V tihem miru zlato pesen kuje;
 Širi se mu serce v tesnih persih,
 Bister potok harmonije
 Mu iz serca lije.

Bogatín počiva,
 Svilnata odeja ga pokriva;
 V slami reva trudné ude krepí;
 S skèrbjo se skopin odeva,
 Zlati kup prešteva.

Po zakletih gradih
 Na režècih dragah in prepadih
 Grozni strah z verigami ropoèe;
 Mnih prebera roženkranec,
 V jeèi poje lanec.

Zvezda se uterne,
 In èloveka èrni pert ogerne;
 Poleg njega zvesta duša joka,
 Mertvega na pare deva,
 V solzah omedleva.

Luni se umika,
 Med germovjem se zloèin potika;
 Kruti tolovaj preži ob cesti;
 Po temoti zli duhovi
 Se glasijo sovi.

Božji angel èuje:
 Nad praviènim krila razteguje,
 Hudega duhá podí od njega,
 Sladki mir na lice trosi,
 Duše k Bogu nosi.

Danici.

 ebe še gledam,
 Ti mi še siješ
 Ljubo in milo,
 Zgodnja danica!

Kakor sijala
 Si mi otroku
 V sladkem naročju
 Matere mile.

Nepremeljivo
 V sreči, nesreči
 Ti si mi vedno
 Zvesta ostala;

Upe poderte
 Z nova budila,
 Vsako veselje
 Z mano delila.

Ti me spremljala
 Z doma na tuje,
 Z doma po svetu,
 Zgodnja danica!

Vendar še gledaš
 Moje domovje,
 Majki migljáš še
 V sreberne lase.

Je-li še zdrava,
 Srečna, vesela
 Ondi za goro,
 Ondi za morjem?

Še bi je enkrat
 Vidil v obličje,
 Kanila z oka
 Solza bi gorka. —

Vendar še siješ
 Ljubo in milo
 Tje na mogilo
 Moj'ga očeta;

Rad bi pokleknil,
 Križ bi objel še
 Ondi na grobu
 Svoj'ga očeta:

Predeňj posiješ
 Ljubo in milo
 Meni na rako,
 Zgodnja danica!

Zarja.

 zlatim opasom
 Zemljo, nebesa
 Strinjaš milotno,
 Jutrajna zarja!

Kedar ti v zoru
 Lice rumeno
 Z nočne temote
 Svetu odgerneš.

Jutro za jutrom
 Vodiš iz mraka
 Dneva gospoda
 V nebne višave.

S krilom rumenim
 Trosiš veselje,
 Trosiš življenje
 Celemu svetu.

K nebu dviguješ,
 Dan porodivši,
 S solzne doline
 Dušo kipečo.

Brižnim tolažba,
 Rani hladilo,
 Zlatokrilata,
 Nada obupnim

V sreberni rosi
 Koplješ otroku,
 V zlatu namakaš
 Lice nedolžno.

Venčaš nevesti
 Zorno obličje,
 Starcu na glavo
 Biserno siješ.

Milo na pare
 Gledaš merliču,
 Spremljaš k pogrebu
 Truplo njegovo.

Pa mu še siješ
 Tje na gomilo,
 Jutro za jutrom
 Grob mu pozdravljaš:

Ko ga obrašča
 Trava zelena,
 Kedar žaluje
 Beka nad njim že.

In mu sijala
 Bodeš do dneva,
 Da ga trobenta
 V grobu predrami.

Z grobom zelenim
 Strinjaš milotno,
 Zemljo, nebesa,
 Zarja večerna!

Detetu.

 asci rumeni
 V solncu bleščijo,
 Glavico, tilnik
 Tebi zlatijo.

Lepo je tvoje
 Lice premilo,
 Ko bi se v snegu,
 V zarji gojilo.

Lepe so tvoje
 Jasne očesa,
 Notri migljajo
 Zlate nebesa.

Smehleji tvoji,
 Sladko veselje,
 V mami stoterne
 Zbujajo želje.

V postljo te deva,
 Križa ti čelo,
 Usta in persi;
 Poje veselo:

„Sladko počivaj,
 „Roža rudeča!
 „Roža rudeča,
 „Materna sreča!“

„Varval te bode
 „Angel krilati,
 „V raju za roko
 „Vodil po trati.“

„Tergal ti rože
 „Lepo dišeče,
 „Vil za klobuček
 „Bele, rudeče.“

„Dajal ti bode
 „Zlate igrače,
 „Jesti prinesel
 „Bele pogače.“

„Vidil boš ondi
 „Sveto Devico,
 „Vidil boš ondi
 „Sveto Trojico.“

„Sladko počivaj,
 „Roža rudeča!
 „Roža rudeča,
 „Materna sreča!“

Livada in deklica.

 e se šopiri,
 Cvetna livada!
 Prišla bom s serpom
 Deklica mlada.

Z oslo kamneno
 Bom ga brusila,
 Zraven pa tako
 Mu govorila:

„Lepo te prosim,
 Šerpič jekleni!
 Ne prizanesi
 Cvetki nobeni!

Vse mi pokosi
 Cvetke dišeče,
 Bele, rumene,
 Plave, rudeče!

Da se ne bodo
 Z mano skušale,
 S svojo lepoto
 Meni bahale.“ —

...Ljuba sestrice,
 Deklica mlada!
 Niè ne bojí se
 Tebe livada.

Tebe ni bilo,
 Jaz sem cvetela,
 Tebe ne boðe,
 Jaz bom cvetela,

Pridi, prinesi
 Serpiè jekleni,
 Ako zavidaš
 Rožice meni.

Da se le pomlad
 Bo ponovila,
 Meni bo novo
 Cvetje rodila.

Ako pa tebe
 Serpiè zadene,
 Tvoje obličje
 Vekomaj zvene.

Pusti mi cvetje,
 Draga sestrice!
 Skerbi za rože
 Lastnega lica.

Nevesti.

Venec zeleni
 V kitah trepeče,
 V licu cvetečem
 Zarja leskeče.

Mile očesa
 Solza zaliva,
 Sladka tesnoba
 V sercu probiva.

Mati sprevaža
 Hčerko iz hiše,
 V upu in strahu
 Solze si briše.

Hodi mi z Bogom!
 Srečno, veselo!
 Stopi k oltarju
 V cerkvico belo.

Ondi boš našla,
 Kar si iskala,
 V večno zavezo
 Roko podala;

Dom zapustila,
 Mater, sestrice;
 Druge pojila
 Bodeš gredice.

V vertu pozemskem
 Cvetke gojila,
 Z roko milotno
 V raj jih sadila.

Naj lepša doto.

Kako doto je prinesla Sava,
 Kako doto je prinesla Marku,
 Da jo ceni bolj ko v oku serklo,
 Da jo ljubi kakor lastno dušo,
 Da ponša ž njo se po soseski?
 Al prinesla mu je knežko krono,
 Knežko krono in kraljevo žezlo,
 Benečanskih zlatov, dragih kamnov,
 In korál in bisero^v leskečih?
 Ali belih gradov na pokrajni,
 Belih gradov in gosposkih vertov? —
 Ni prinesla Marku krone knežke,
 Krone knežke in kraljevih žezel,
 Ne beneških zlatov, dragih kamnov,
 Ne koral in bisero^v leskečih,
 In ne belih gradov na pokrajni,
 Belih gradov in gosposkih vertov:
 Sava lepšo je prinesla doto,
 Lepšo, vse bolj dragoceno doto:
 Dvoje zvezd iz neba — mile oči,
 Rujno zarjo — ljubeznjivo lice,
 Tiho luno — sladki mir domači,
 Žarko solnce — vernovdano serce.

Blagor ji, ki tako doto ima!
 Molj ne zgrudi, tat je ne ukrade.

Čebelar.

Bučelice, rojite,
 Iz ula izletite!
 Po pisani livadi
 Se ziblje dih pomladi;
 Razpnite perotnice,
 Preljube sirotice!

Skopneli so snegovi,
 Potihnili vetrovi,
 Že rožice cvetijo
 In kronice dišijo;
 Bučelice, rojite,
 Na pašo izletite!

Po nebu solnce plava,
 Vesela je narava;
 Metulj po polji leta
 Od cveta pa do cveta;
 Bučelice, rojite,
 Na cvetje poletite!

Le pojdite po polji
 Po cveticah okoli,
 Medú mi naberite,
 Na dom ga nanosite,
 Da boste svoje cele
 Za zimo preskerbele.

Nalóžite nožice
 Za bóžične potice,
 Napolnovajte stene
 Za svečnike cerkvene;
 Bučalice, rojite,
 Iz ula izletite!

Kosec.

 Sklepal, nabrusil sem te, o kosa!
 Zvoni zeleni travi k pogrebu,
 Dokler se bliska biserna rosa,
 Dokler ne peče solnce na nebu!

Zrela za košnjo, zrela si, trava!
 Kaj bi se bala kose jeklene?
 Kar je rodila mati narava,
 V krilo globoko smert ji zaklene.

Taka postava svetu je dana,
 Taka osoda njega oklepa:
 Seme zabranja časova brana,
 Časova roka zernje otepa.

Žena mogočna dirja po svetu,
 Nizko, visoko s koso podira,
 Maha po pleši, maha po cvetu,
 Večnosti, grobu vrata odpira.

V grobu telesa grudi trohnoba,
 V večnost neskončno duša se dviga;
 Novo življenje klije iz groba,
 Novo življenje večnost užiga.

Sklepal, nabrusil sem te, o kosa!
 Zvoni k pogrebu travi zeleni!
 Ko bo oblila merzla me rosa,
 Takrat zvonila bodeš tud meni.

Roža med ternjem.

 Aj pa ti sama tukaj stojiš,
 Cvetica krasna, cvetica mila!
 V ternju bodečem kviško moliš
 Belo obličje, pisane krila?

Kedar te vidim, točim solzé,
 Dete nesrečno, trikrat gorjé ti!
 Pikalo ternje bo te v sercé,
 Morala bodeš rano umreti.

Kdo ti mertvaško postljo postljal,
 Kdo ti nasul bo hladno mogilo?
 Nikdo ne bode groba poznal,
 Bodlo še v njem te ternje nemilo.

Cvetica druge lepo cvetó
 V pisanih vertih, rajski livadi,
 Pijejo roso, solnce gorkó
 Sije jim milo, hčerkam pomladi.

Ti pa samica tukaj živiš,
 Družbi veseli lice zakrivaš,
 V potu obraza krono rediš,
 V hiši mrazotni tujka prebivaš. —

„Mene ne, sestra, une miluj,
 V ternju rojena, v ternju ostanem!
 Srečna sem tukaj, meni veruj,
 V senci stanujem, van se ne ganem!“

Prišli vetrovi, prišel bo piš,
 Cveticam lomil krone cveteče,
 Padlo bo cvetje, vtenuil njih bliš,
 Mene branilo ternje bodeče.

Prišel bo kosec s koso ostró,
 S serpom jeklenim prišla bo žnjica:
 Roža za rožo padala bo,
 Jaz bom cvetela, roža samica.

Peklo bo solnce gole glavé,
 Merle sirote bodo za žejo;
 Da bo rosila roso na mé,
 Bodem prosila ternjevo vejo.

Padla bo merzla slana na plan,
 Smert na široko cvetke bo žela;
 Mene bo varval senčnati stan,
 Še bom živela v ternju vesela.

Bala grabljivih rok se ne bom,
 Noge lomastne, slasti jezika:
 Terdna ograja varje moj dom,
 Ternje ga pika, kdor se dotika.

Prišla bo zima, prišla bo smert,
 Ternje mi bode jamo skopalo,
 Kril bo gomilo biserni pert,
 V sladkem počitku truplo ležalo.

Skopnel bo sneg in stajal se led,
 Tiha gomila bo se odperla,
 Krono škerlatno, biserni cvet
 Krasno bom zopet k nebu prosterla.¹¹⁶

Nuna in tica.

O celici tihi šeta se nuna
 In sreberne gosli v roci derži,
 Na goslih brenkoče napeta struna,
 Iz belega gerla tožba doni:

„Po gorskih višavah serne nožica
 Od kôpe do kôpe se prosto pnê,
 Svobodno z nižave pisana tica
 Dviguje pod sive oblake se.

Po solnčnih livadah brenci lučela
 Od rože do rože, s cveta na cvet;
 Na raje se shaja družba vesela,
 Veselje obhaja vesoljni svet.

Al meni siroti v celici nuni
 Na persih ognjenih kamen leži,
 Izročam britkosti in tožbe struni
 Od zore rumene do polnoči.

Zidovje je mrtvo, narava živa,
 Ta celica tesna, svet je širok!
 Trohljivi tu notri strop me pokriva,
 In zunaj se spenja nebá oblok.

„V to celico tiho zaperta nuna
 Ubirala bode strune glasné,
 Da počí na goslih napeta struna,
 Da oterpaejo nuni bele roké.

Če bilo bi prosto, ako bi smela,
 Stopila čez porto bi v beli svet:
 Odprite mi porto, zapri se cela,
 Da idem svobodno veselja objet!"

Na celičnem oknu šmarnica tica
 Zaklenjena v kletki tesni čepi,
 Bolj jo prehudo sužnja glavica,
 Umirajo njene kalne oči.

Ozrè se na nuno, glasno zapoje:
 „Preljuba nevesta svetih nebes!
 Ranile so v serce me tožbe tvoje,
 Življenje je britko v celici res!

Al tiha ta cela, nunica moja!
 Odpira nad tabo sveto nebó,
 V nebesih domá je dušica tvoja,
 Le strune ubiraj z belo rokó.

Tud mene nespolnjena tare želja,
 Tud meni na duši tuga leží:
 Brez proste perote ni ga veselja,
 Ker zame prostora v nebesih ni.

Tri tedne že ključem bele šibine,
 Se milo oziram v černo goró: —
 Spusti me, sestra! da jad me mine,
 Da prosto sfercím pod sinje nebó.

Sirota.

Dunaj veter brije,
 Plan in goro krije
 Črna noč.
 Jadno dete kliče
 Iz grobóv merliče
 Na pomoč.

Mati mu umerla,
 Oča v grob zaperla
 Bela smert.
 Samo je ostalo,
 Tužno pribežalo
 V božji vert.

„Zlata mama moja,
 Glej! sirota tvoja
 Tu stoji;
 Nima kaj obleči,
 Nima kam se vleči,
 Glad pretí.

Vzemi mene k sebi,
 Dobro je pri tebi,
 Mamica!
 Nimam druge mame,
 Da bi ona name
 Gledala.“

Dete se sklonilo,
 Vleglo na gomilo
 K mamici.
 Zarja rumenila,
 Ni ga prebudila
 V postijici.

Uzrok žale pesmi.

 Cvetica v domačem gaju
 Cvete krasno in veselo;
 Presajeni v tujem kraju
 Obleduje lice belo.

Radostno brenčí bučela
 Po livadi krog ulnjaka;
 Pa na tujem nevesela
 Po domovju britko plaka.

Drobna tica žvergoleva
 V domovini božjo slavo;
 V tuji zemlji ne prepeva,
 Klaverno pobeša glavo.

Ino jagnje zverče milo,
 Le med čedo se raduje;
 Ko od nje se je zgubilo,
 Z žalnim glasom bleketuje:

Kako pel bom jaz veselo,
 Ker me ločijo planine,
 Reke, brezdni, morsko žrelo
 Od predrage domovine!

Spomin na mladost.

relepo pomladansko moje cvetje!
 Kak naglo si se ti osulo meni,
 Kak so dervile ura me v poletje,
 Za vselej povenilo berst zeleni;
 Ko viher, ki z drevesa cvet odnaša,
 Prihrula je nad mene sila vaša.

Ležé za mano krasne cvetne trate,
 Rumene zarje domovina mila,
 Ki lila je na lice žarke zlata
 In mi krog senc cveteče rože vila;
 Kakó je takrat prosto seree bilo,
 V studencu mile nade se topilo!

Ležé za mano daleč mile leta,
 Ko v vence vil domá sem rožne krona,
 Ko me je roka starega očeta
 Peljala v zide pisane Emone;
 Na pragu stala moja mati mila,
 Za svojim sinom je solzé točila.

Zapustil sem livade svetoduške,
 Oltar cengrobske božje porodnice,
 Visoke javore in lipe suške,
 Obernal sem od doma svoje lice,
 In šel sem, kamor me je serce gualo,
 Na savsko in ljubljanično obalo.

Soznanil sem se z zvezd nebeskih hojo,
 Pozabil skor na mili dom očetov!
 Homer me peljal je pred staro Trojo,
 V hebridskih vertih sem natergal cvetov,
 Po vseh deželah tujih ljudstev hodil,
 Nikdó me ni po tužnem domu vodil.

Zapustil tebe sem, Ljubljana bela!
 Vzel sem slovó od domovine mile,
 Ki ni za svojga sina kruha imela,
 Da jo solzé njegove so pojile;
 Po tujem moja noga je brodila,
 Vsak dan na dom se misel povernila.

Zagrebla mi lopata je očeta
 In mater, Vodnikove rodovine;
 Nad glavo begali so dnevi, leta,
 Pomikalo se solnce na višine;
 Z osodo bojeval sem terde boje,
 Tulile vibre so na serce moje.

In vendar iskrila mi je očesa,
 Zlatila lepa rujna zarja lice,
 Na solzni zemlji vžival sem nebesa;
 Življenja ni grenila ost pušice,
 Na mojem nebu zvezde so migljale,
 Na vročem sercu nade se zibale.

Ljubezen bral sem v slehernem očesu,
 Na licu neoskrunjeno zvestobo,
 In vidil rajskega duhá v telesu,
 Da si okužen bil je s černo zlobo;
 Poznal še nisem kačjega jezika,
 Ne gada v persih, kí spod rože pika.

V preozkih persih živa vera tlela,
 V očesu gorel mi je plamen nade,
 Nedolžno serce mi ljubezen grela,
 Ni pékel me požrešni ogenj svade.
 O srečni dnevi, dnevi brez oblaka!
 Po mili vaši zarji duša plaka.

Po zarji, ki je zgodaj ugasnila,
 Ki je slovó za večno od mene vzela:
 Že solnčna šipa lice oznojila,
 Na ramo butaro skerbí zadela;
 Že mi zapisal tri in trideseto
 Je časa tir in dir na čelo leto.

Z očesa padla mi je rajska mrena,
 Ki mi nebó na zemlji je kazala;
 Zdaj vém, da vera v svet je votla pena,
 Ko serce mi resnica je zavdala,
 In nade in ljubezni zvezdo milo
 Očém omrenjeno nebó zakrilo.

B e g.

Le beživa,
 Sreča kriva!
 Iz te solzne zemlje preč;
 Ni odlašbe,
 Prizanašbe:
 Stert je ščit in zlomljen meč.

Vrag je blazen,
 Tul je prazen,
 Neusmiljeno nobó;
 Blisk se vije,
 Strela bije
 Nad pohabljeno glavó.

Ljud okužil,
 Dom osužil
 Mi je vroče bitve dan;
 Moja glava
 Je kervava,
 Truplo vlast odpertih ran.

Kje počival,
 Kje se skrival,
 Kje zavetja bi iskal?
 Le beživa,
 Sreča kriva!
 Dan drugej se bo zaznal.

Unstran meje
 Tudi greje
 Solnce plahito in škerlat;
 Unstran meje
 Tudi pleje
 Parka rože in osat.

Spomín.

Sercá

Sem spiral rano v reki solzá,

Željé

Pokopal v krilo černe zemljé,
Pogreznil zgube v grenko morjé.

Skerbí

Topíl v majolki sem pisani,
Življenja svôga prihodnje dni
Poročil sem slepi boginji.

Okó

Oblačno se ni razjasnilo,
Ne bolno serce ózdravilo:

Strahú

In zgub spomín je rabelj mirú.

Vera, upanje, ljubezen.

Duhá

Kdo vznáša v jasne višave z doline solzá?

Sercé

Napaja z rajsko sladkostjo otrokoni zemljé,
Goreče željé prenaša čez zračne mejé?

Učí,

Da dober, mogočen Gospod nad nami budí,
Da v smertni posodi nesmertno bitje živí,
Da pravi naš dom je visoko nad zvezdami?

Lè-tó

Je vera, ljubezen, upanja solnee gorkó,
Ki strinja visoke nebesa s černo perstjô.

K Bogú

Duh hrepení v veri, ljubezni in upanju.

Čas.

Gospod je sam, iz vekov dihne,
 In mene dih njegov rodi;
 Svetove iz desnice pihne,
 Kolesom mojim izročí.

Dervím jih, kakor mi veleva,
 In kamor kaže perst njegov;
 Oklepal bodem jih do dneva,
 Da počil bo obroč njihov.

Če svoj obraz od njih obernem,
 Se v brezen ničnosti vtopé,
 Z nočjó neskončno jih zagernem,
 Na vek izbrišem jim imé.

Na sercu svóm rodím narode,
 Na svojih persih jih gojím;
 Merjoče gonim v dlan osode —
 Kolesa po naprej vertím.

Ko burja kaplje z vej drevesa
 Škropí po čérni zemlji tje,
 Kot piš rumeni list otresa:
 Otresam ljud s perotnice.

V odperte bukve zapisujem
Stvarém posojene darí;
Zgubljenih ur ne povračujem;
Moj dih merličev ne budí.

Z obrestmi vzal bom posodilo,
Ko prišel bo poslednji dan;
Po čerki mojih knjig plačilo
Delil pa bo sodnik strašán.

Starec.

Vsem križev nosi moja rama,
 Skoraj bo pod koso padla glava,
 In odperla se mi črna jama,
 Dan večerni v dolgo večnost plava.

Na zahodu solnce zatonuje,
 Luč umira kalnega očesa,
 Velo moje lice obleduje —
 Čas zaganja le naprej kolesa.

Zatonile so otročje nade,
 Ko pred svitlim solncem rujna zarja;
 Čas razstlal je cvetje dobe mlade,
 Ko cveteči roži moč viharja.

Moja noga, nekdam krepka, pošā,
 In koleno trese se in roka,
 Zarubila glavo mi je pleša,
 Svet me zove starega otroka.

Vročē serce v persih več ne bije,
 Lena kri po žilah se pretaka;
 Vse tovarše črna zemlja krije,
 Mene čaka vsak dan pot enaka.

Sanj prikazen mi je utonila,
 Zvezde praznih upov se vtirnile,
 Luč resnice mi je zasvetila,
 Steze prave sreče se odkrile.

Poslušajte torej me, sinovi!
 Dober nauk dal bom vam, otroci!
 Više cene, ko zlató, gradovi,
 In svitleji, kakor žezlo v roci:

Čas je prvi dar iz Božje roke,
 Posodilo, ne lastnina naša;
 Bog obresti tirjal bo visoke,
 Ko na vago del bo dela vaša.

Sejte v serce vnukom zdravo setev,
 Da se krepí domovina, narod,
 Da dozori mu bogata žetev,
 Da se vznaša v svitli luči zarod.

Eden Oče vlada vse narode,
 Bratje so na svetu vsi rodovi:
 Mir, ljubezen naj med vami bode,
 Bog bo z vami, ljubljeni sinovi!

Ne žalite večnega Očeta,
 Prišli boste tudi vi pred njega,
 In prinesli boste tje iz sveta
 Dobre svoje dela — nič družega!

Slepec.

 o ravnici po stezici hodim,
 Suha leska moja je vodnica,
 Od nesreče do nesreče brodim,
 Nočna tema mi je tovaršica.

Na vseh potih mi zijajo jame,
 Vsaki kamen nogo mi spodtika,
 Vsako drevo buta mi ob rame,
 Ostro ternje me po roki pika.

Me vesela množica srečuje,
 Žive duše lica ne poznačem,
 Ga ne vidim, ki me pozdravljuje,
 Komur velo svojo roko dadem.

Nikdar vidil nisem svoga brata,
 Ne obličja tvoga, sestra mila!
 Nisem vidil tebe, mati zlata!
 Ki si slepca me na svet rodila.

Na kolenih zibljem dete milo,
 Iz njegovih ust poslušam glase;
 Pravijo, da ima lice milo,
 Pravijo, da ima zlate lase,

Da mu v oku sijejo nebesa:
 Pa v njegovo jaz ne vidim lice,
 Ne v rumene lase, ne v očesa,
 Jaz nadložni, tužni sin temnice.

V černo noč so mi zaviti dnevi,
 Črna zemlja, črn je strop nebesni;
 Temno solnce sveti slepi revi,
 Temna zarja sije tmi očesni.

Ah, nadložna slepa moja glava!
 Grob je tebi rosната livada,
 Gaj zeleni — vsahnjena puščava,
 Lou domači — dom je tug in jada.

Zemlja — skrita pred očmi stvaritev,
 Domišljije sanjarija sama;
 Sebi sam sem — nevidljiva bitev,
 In življenje moje — temna jama.

Ti, ki hodiš po veselem svetu,
 Z jasnim okom gledaš Božje čuda,
 Dvigni roke k večnemu Očetu:
 Noč očesa je nesreča huda!

Nikdar slepih rev ne zasramujte,
 Ne jemljite jim podpore mile,
 Trebite jim pota, ž njimi čujte,
 Da ne bodo Bogu vas tožile.

Jetnik.

Jvajset let me suži temna ječa,
 Zvezda upa se je uternila,
 Pod pepelom stlela iskra tleča,
 Z Bogom svet in tvoja zarja mila!

Mili bratje, mile sestre moje!
 Pri petero ran kervavih prosim:
 V spravo roke mi podajte svoje,
 Kës in žalost v svojem sercu nosim.

Solnea mili žarki vam svetijo,
 Meni sveti lešerba berleča,
 V živem truplu mi kosti trohnijo,
 Ugasuje mi življenja sveča.

Na nebeškem stropu, gor nad vami,
 Vam prižiga angel zvezde mile;
 Meni umira okó v temotni jami,
 Štejem zvezde — kaplje stropne dile.

Mir pojó vam bronasti zvonovi
 Med zemljó in nebom v sinjem zraku;
 Meni poje jeklo med zidovi:
 „Ti si suženj!“ po studenem tlaku.

Vaša steza je zelena draga,
 Celi svet je vaša domovina;
 Merzel kamen mojih nog podlaga,
 Dom in svet moj — štirih sten tišina.

Vam je prosta noga, s prosto roko
 Tergate vi rože po ravninah,
 Moja noga, ožuljena globoko,
 Je oterpnela v britkih bolečinah.

Moj prijatelj je — oklep jekleni,
 In veriga — zvesta moja duša:
 Kdor ko jaz jo nosi, ta jo ceni,
 Kdor je nima, naj Bogá ne skuša!

✓ Rob.

Lastavica, drobna lastavica!
 Ti letela boš od tod na pomlad,
 Zapustila afrikno podnebje,
 Poiskala bodeš staro streho,
 In pod staro streho staro gnezdo
 Unstran morja v pisani Evropi.
 Ti si prosta pod višnjelim nebom,
 Jaz na tuji zemlji sužen človek;
 Jaz ne morem s tabo tje leteti;
 Bodi sel mi, drobna lastavica!
 Nesi v une kraje poročila.
 Kedar bodeš preletela morje,
 Leti dalej tje v dolino tretjo,
 Lepa ti je ta dolina, lepa,
 Vsa v zelenju in prekrasnem cvetju!
 Dvoje bistrih rek poji ji trate,
 Krasni griči jo mejé na jugu,
 Bele gore jim stojé nasprotí.
 Ti se vstavi tam na prvi reki,
 Kjer s soteske pripodí valove,
 In bobni po belemrodu dalej
 Med livado in zelenim gajem.
 Ondí vidla boš samotno hišo,
 In na hišnem pragu mlado ženko,

Poleg ženke troje otročičev :
 To je moja, tužna moja hiša,
 To je moja, tužna moja ženka,
 To so mili moji otročiči,
 Zapuščene male sirotice,
 Bolečina moja neizmerna,
 Hrepenenje moje neizmerno,
 Ki razgnalo mi bo tužno serce.
 Kapale iz oka mladi ženki
 Bodo solzne jagode debele,
 Ovijali bodo črni lasi
 Razpleteni se ji po ramenih.
 Ko ugledaš jo, pa ji govori :
 Mlada ženka! tvoj mož te pozdravlja,
 Ti poroča žalostno novico :
 Da oženil se je z drugo ženo,
 S hudo ženo v tuji daljni zemlji.
 Če te praša, kaj sem jaz priženil,
 Če te praša, kdo je moja žena,
 Drobna tica! ti ji odgovarjaj :
 On priženil je debele solze,
 Sui jezik in obličje potno,
 Britko serce in kervave žule,
 Bič žebljeni in gorjé neskončno ;
 Sužnost zove se njegova žena.
 Ako praša, kdaj se bom povernil,
 Drobna tica! ti ji odgovarjaj :
 Vernil bode se iz tuje zemlje,
 Ko sijalo bo ponoči solnce,
 Ko pometla boš z nebeško metljo,
 Mlada ženka! hišo mu in pode.
 Otročiči poleg majke stali
 In deržali se za njeno krilo,
 K majki bele stegali ročice,

Lačni bodo jo prosili kruha;
 Tem govôri, drobna lastavica:
 Otrociči! oče vas pozdravlja,
 On vam služi v težkem jarmu kruha;
 Tolažite se sirotke lačne,
 On nasitil vas bo z belim kruhom,
 Ko prebredel bo z nogami morje.

Veselje in žalost.

Zunaj mestnih zidov so cveteči verti,
 Dan na dan veselju, radosti odperti;
 Pod drevesno senco mize so zelene,
 Vsedajo za mize se možjé in žene.

Pojejo pod lipo gosli javorove
 Sladke stare pesmi, sladke pesmi nove;
 Par za parom suče v gladkem se kolesu,
 Radost ziblje se na slehernem očesu:

Zunaj vertov truma se pogrebcev vije,
 Iz očesa solza ji obila lije,
 Jad in britka tuga na obrazih bere,
 Z votlim glasom poje mašnik miserere.

Na grobih.

Blagor mu, ki se spočije,
 V črni persti v Bogu spi!
 Lepše solnce njemu sije,
 Lepša zarja rumeni.

Tiha zemlja ga ne drami,
 Strasti ne buči vihár;
 Bratoljubje vlada v jami,
 Greje prah ljubezni žar.

Britke tuge, bolečine,
 Duhomorni trop skerbí,
 Žalovanje grenko mine,
 Potok solz se posuší.

Ne slepi rumeno zlato,
 Čast, imé, naslov in stan;
 Smert pobrati pod lopato,
 Kar rodil je beli dan.

Žezla, palice beraške,
 Kdo med temi zbiral bo?
 Krone, krila siromaške,
 Komu mar je tam za to?

Krije vse odeja ena,
 Reve in škerlatnike;
 Zgrinja travica zelena
 Vsim enake pertiče.

Kar je črna zemlja dala,
 Vzeme črna zemlja spet;
 Duša je iz ječe vstala,
 Spela se nad zvezdni svet.

Blagor mu, ki se spočije,
 V črni persti v Bogu spi!
 Lepše solnce njemu sije,
 Lepša zarja rumeni.

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

Kar je hrast vreden dela,
Vsega je vreden dela,
Dela je vreden dela,
Dela je vreden dela.

Ošabnežu.

 toji ošaben hrast na gori,
Na nebo z verhom se opira,
Sosede svoje zaničuje,
S posmehom na-nje se ozira.

Dervár s sekiro gre na goro,
In tam pod hrastom se ustavi;
Sekira smertno pesem poje,
Na tla telebi hrast gizdavi.

* * *

O ti, ki zaničuješ brata,
Ker več prejel si od Gospoda,
Ozri se! stopa ti na péto
Nemila hrastova osoda.

Marljivim.

 elo černe zemlje pot oblije,
 Ko se dan na mračni večer nagne,
 Trudne so ji persa, senca sragne,
 Dokler solnce na-nje ne posije.

Pot v meglicah ziblje se v višave,
 In v oblake se gosté meglice,
 Ter pihljajo zemlji vroče lice,
 Z milim dežjem ji pojé planjave.

* * *

Blagor mu, ki trudi se obilo,
 Dan bo prišel, krasni dan plačila!
 Kar je roka brazdi izročila,
 Klilo bode, cvet in sad rodilo.

Kolednica.

Bog daj srečo! hišni oče,
 Hišni oče, hišna mati!
 Naj sprostrè nad vašo hišo
 Svoje krila angel zlati,
 Mir, edinost in veselje
 Iz višave v hišo trosi,
 Drage vaše glave varje,
 Dobre dela k Bogu nosi;
 Skerb, bolezen in nesrečo
 Naj podi od praga hiše,
 Z dobrotljivo svojo roko
 Naj vam grenke solze briše,
 Vaše upe, vaše nade
 V svoje bukve zapisuje
 In s perišcem polnim hrame
 Vsako jesen napolnuje,
 Hišno sleme ognja varje,
 Polje toče in vibarja;
 Naj vas spremlja na vseh potih,
 Sije zarja vam njegova!
 Dobri ljudi, dobri starši,
 Veselite se z družino!
 Naj gorijo vaše serca
 Za Bogá in domovino!
 Da razpel bo nad Slovenci
 Svoje krila angel zlati.
 Bog daj srečo! hišni oče,
 Hišni oče, hišna mati!

Slavnemu godcu.

V
 dobravi Orfejevih strun glasovi
 So nekdam tako milo se glasili,
 Da se omečil kamen je sirovi,
 Da so potoki v logu potihnili:

Enako zdaj denijo tvoje strune,
 Glas vsaki, ki ga dajo gosli tvoje,
 S presladkim čutom persi nam presune —
 Spomin postavlja vsak ti v serce svoje.

Podgorskemu.

Pomlad zbudila
 Se je vesela,
 Ondi pod goro
 Tica zapela.

Nogo je ustavljal
 Potnik stermeči,
 Serce napajal
 V pesmi doneči.

Cvete še pomlad —
 Lepše ne more! —
 Kaj da ne poje
 Tica spod gore?

Vodniku.

Čoč ležala je na tvojem bregu, Sava!
 Žalno skoz dobrave gluhe si bobnela,
 Si bobnela od orjaškega Triglava,
 Doli k Belemgradu v Donavo šumela.

Pela ti na produ ni nobena tica,
 Pesmi ni imela gora, ne dobrava,
 Prala je na vodi mutasta perica: —
 Bila si udova, ti zelena Sava!

Dan napoči, zdrami se slovenska Vila,
 Kliče pevca na Veršacove višine;
 Vzeme gosli, ide pevec — pesem mila
 Se izlije mu iz serca globočine.

Sliši pesmi glas bobneči val Savice,
 Pa jo nese spod Veršaca po Slovenskem
 Skoz dobrave od gorice do gorice,
 Jo oznanja po Gorenskem in Dolénskem.

Pesmi poje zdaj na savskem produ tica,
 In odpeva tici gora in dobrava,
 In odpeva vsako jutro ji perica: —
 Zdaj nevesta ti si, ti zelena Sava!

V spomin franciškanu Fr. Jukiću.

Ne vém, če bode sveti križ na tvojem grobu stal,
 Ki nosil ga do zadnjega si dneva poterpljivo,
 Oznanoval z gorečim sercom ga, z besedo živo,
 In nisi se temotnih ječ in britke smerti bal.

Ne vém, če znalo se čez leta za gomilo bo,
 Za hladni grob meniha, rodoljuba, mučenika,
 Kjer sladko sanja pod zelenim pertom naša dika,
 Kjer jasne naše zvezde se zaperto je okó.

To vém, da ga danica vsaka bo pozdravljala,
 Da nanj bo vsaka zlatokrilna zarja zamigljala,
 Da bode vsaka pomlad mu zeleno odejo dala,
 Da glas trobente zbudil bo pod njim spijočega.

To vém, da v brazdi seme, ki sejal ga je, kalí,
 Kalí in rase in zori obilna krasna setev,
 Da bodemo brusili serpe, kedar pride žetev,
 In njega blagoslavljali, ki v tihem grobu spi;

Ker trebil s svetih je spominkov naših gosti mah,
 In s svitlo lučjo svoga uma razsvitljal temnice,
 In pred narodom in pred Bogom si posvetil lice; —
 Ker ni ga več med nami, v časti nam njegov je prah.

V spomin Prešernu.

logu domačem na lipovi veji
 Slavec od zora do mraka je pel,
 Čul se v dobravi še glas ni mileji,
 Vtihnile sape so, ko je začel.

Vidil, da brate so spono žulile,
 V mreži slepote je slišal njih stok;
 Vidil v temnici sestrice premile,
 Slišal neveste zgubljene je jok.

To mu je vsekalo rane kervave,
 To je ranilo njegovo sercé!
 Samec je obletal domače dobrave,
 Samec obhodil snežéne goré.

Pesme prepeval je žale in mile
 Od domovine nesrečnih sinov,
 In od ljubezni sladkosti in sile,
 Ki umorila ves up je njegov.

Da zalezvale povsod so ga sove,
 Sivi kregulji preganjali ga,
 Vendar budil je domovja sinove,
 Vendar razbil je oklepe duhá.

Rojstvo doživel je zvezde nebesne,
 Vidil je solnca svobodnega kras;
 Znebil veselo vezi se telesne —
 Joka po njem se zdaj lipa na glas.

O posvečevanju Prešernovega spominka.

Non omnis moriar.

Hor.

 ostavite spominek na mogili,
 Napis zdolbite vanj v domačem kremlju,
 Ker tu počiva pevcev prah, ki mili
 Izročil ga je majki v njeni zemlji,
 Da ji poplača zadnji dolg na svetu. —
 V zibeli obiskala ga je Vila,
 Podala venec v nevenljivem cvetu,
 Krog senc mu z lastno roko ga ovila;
 Obilo mu je odločila dote,
 Naročbo grenko ali slavno dala.
 Odperla Zora mu je dom krasote,
 Lepoto vso mu v njem je razkazala:
 Zamaknjen gledal je danic bleščobo,
 Stermé poslušal rajske melodije
 In stal oblít z nadzemeljsko svitlobo
 Na zlatem pragu večne harmonije.
 Sreberne gosli mu podala v roko,
 Z nebeškim glasom Zora mu zapela:
 „Ovenčan si, povzdignjen si visoko,
 „Z očesa sem ti vez slepote snela;
 „Poverni se me d brate zapuščene,
 „Danica bodi verlega naroda,
 „Ki mu zatreti, kar le kal požene,
 „Sovražna se zaklela je osoda.“

In on se verne in udari v strune,
 Udari v strune milo brenkajoče,
 Slovcu vernemu sercé presune,
 Besede oživí umirajoče,
 Razjasni mu nebó, oko oblačno,
 Ledeno polje z žarkim solncem greje,
 Ugasne tujstva lešerbo temačno;
 Na savskih bregih krasno rožo vseje,
 Ki bo ime njegovo še nosila,
 Ko ta spominek rija bo razjedla,
 Ko davno nas bo hladna zemlja krila,
 Doklér bo tanjko nit Slovenka predla. —
 Postavite spominek na mogilo,
 Da potnik mimredé pripogne glavo,
 Da poznih vnukov sem priroma obilo
 Obhajat pevca nezvenljivo slavo.

Nadgrobnica Francetu Jeriša — tu.

Rano, svitla zvezda! si se uternila,
 Še nevesta, že si vdova, struna mila!
 Kako pela na zeleni Savi si!
 Po okrajnah, kjer slovensko serce bije,
 V pevskem koru ni več nežne harmonije,
 Ker tvoj serčni glas več ne doni.

Prepirajoče trepetliki.

Večerni mrak se vleže na jesenske gaje
 In zvabi me iz belih zidov pod drevesa;
 Po tihem logu gor in dol se sprehajaje,
 Zaslišim šepetati belkaste peresa
 Na dvojih trepetlikah, tanjkih in visocih.
 Kaj more v tihem mraku to šumljanje biti,
 Da sliši se po logih temnih in širocih?
 Kaj more med peresi danes se goditi?
 Približam se, poslušam, vlečem na ušesa,
 In slišim, da z drevesom se drevó prepira.
 Na eni trepetliki govore peresa:
 „Soseđa naša, naj te tresi ob tla sekira,
 „Razcepi belo tvoje deblo na polena!
 „Razstelje burja perje na vse štir vetrove,
 „Do korenin naj skolje strela te ognjena!
 „Da bomo me imele veseleje dnove,
 „Da nam ne boš do poldna solnca zakrivala.“
 Na drugi trepetliki perje je šumelo:
 „Da bi te, sestra naša, vihra izruvala,
 „Da deblo tvoje v črni persti bi trohnelo!
 „Da bi pod gnjilim deblom tvoje perje gnjilo,
 „Ne delalo nam sence od poldna do večera!“ —
 Pustim v prepiru perje, ko se je stemnilo,
 Poslušat idem zjutraj, če se še prepera.
 Al padla je na log po noči bela slana:
 Pod vejami na kupu perje je molčalo;
 In zopet tretje jutro idem v gaj zarana:
 Vihar je rjul, na deblu deblo je ležalo.

Vinska terta in oblaki.

Na gorici rase vinska terta,
 Nad gorico se podé oblaki;
 Vinska terta govori oblakom:
 „Oj nemili, vi oblaki sivi!
 Veter goni vam perote rosne,
 V črnem nedru nosite vodico,
 S hladnim dežjem močite planjave,
 Da rumena se zori pšenica,
 In do pasa sega sočna trava;
 Bistro vodo dajete potoku,
 Da na skale pluska z belo peno,
 In kolesa mlinске urno goni;
 Reki strugo polnite globoko,
 Da na herbtu bele barke nosi
 In leskeče ribe v nedru hrani:
 Jaz za sušo tu umiram reva,
 Rumeni se velo moje perje,
 Suho deblo poka v vročem solncu,
 Terda perst mi korenine gloda,
 Sladki sad na černo zemljo pada;
 Vi pod nebom jadrite visocim,
 Gledate na mene iz višave,
 Pa le ene kaplje mi ne daste,
 Da odžejam se sirota žejna,
 Oj nemili, vi oblaki sivi!“
 Besedujô ji oblaki sivi:

„O ti terta, vinorodna terta!
 Kako tirjaš ti od mene dežja,
 Ker si kriva hudih djanj brez mere:
 Ti človeku motiš bistro glavo,
 Ti z života tergaš mu obleko
 In ogrinjaš ga s beraškim plaščem;
 Ga izganjaš iz domače hiše
 Ter odperaš mu prezgodno jamo.
 Kolne v solzah te nesrečna žena,
 Kolne v britkem zlu te vdova mlada,
 Kolnejo te sirotice nage,
 Sirotice nage in brez kruha.
 V tvoji kaplji, vinorodna terta!
 Marsiktero se vtopí poštenje,
 Marsiktera pogubi se duša,
 Pekel polni in nebó se joka.
 Zori sladko grozdje v grenki solzi,
 Ki se toči zaradi tvoje globe;
 Naj škropí ti vilo tvoje perje,
 Naj obliva ti razpoklo deblo,
 Naj namaka ti zemljico suho,
 Pa ne prosi dežja iz oblakov,
 O ti terta, vinorodna terta!““
 Odgovarja oblakom vinska terta:
 „Oj oblaki, vi oblaki sivi!
 Ne tožite, ne dolžite mene;
 Nisem kriva hudih djanj brez mere,
 Kriv jih človek je, ki v zlo me rabi,
 Ki brez uma in brez Boga dela,
 Ki darove lepe moje skruni.
 Kdor me vestno vživa, ta me ceni;
 Krepim žile mu in trudne ude,
 Skerb preganjam s temnega mu čela,
 Napolnujem serce mu z veseljem,

Vnemam dušo mu za vsako dobro;
 Mladim lice, bistrim oko starcu,
 Pevcu v srcu zbudjam zlato pesen,
 Da ponaša ž njo se pozni zarod.
 Sin nebeški je izvolil mene,
 Da pričujem o ljubezni Božji
 V belih cerkvah po širocem svetu.
 Oj oblaki, vi oblaki sivi!
 Ne tožite, ne dolžite mene;
 Nisem kriva hudih djanj brez mere,
 Kriv jih človek je, ki v zlo me rabi,
 Ki brez uma in brez Boga dela,
 Ki darove lepe moje skruni.
 Pred sodnika v serdu bom stopila,
 Pred sodnikom ga tožila bodem,
 Ko bo prišel dan vesolne sodbe.

In obmolkne na gorici terta;
 Nad gorico se zgosté oblaki,
 Pa odprejo černo svoje nedro,
 S hladno roso porosijo terto.

Uzrok tertne bolezní.

Janko hodi poleg bolne brajde,
 In ozira se na bolno brajdo,
 Pa ji tako beseduje Janko:
 „O ti brajda, vinorodna brajda!
 Kaj si tako hudo obolela,
 V plesnjevino grozdiče ovila,
 Posušila jagode nezrele?
 Ali ti ne sije žarko solnce,
 Ko sijalo ti je prejšne leta?
 Ali strelja te s strupeno strelo
 Nočne lune blede, tiha šipa?
 Ali zvezde so se razserdile,
 Ti bolezen iz višav poslale?
 Ali ti po godu ni podnebje,
 Ki hvalila si ga prejšne čase?
 Ali zemlja ti ne daje moče,
 Kakor ti jo je poprej dajala?
 Ali si se utrudila tako,
 Da ne moreš več roditi vina?
 Zlo veliko je bolezen tvoja,
 Vsemu svetu se godí krivica,
 Ker odrekla si mu zdravo kapljo:
 Starec peša brez krepčavne kaplje,
 In zastaja pevcu pevška žila,
 Kjer pogreša jasne tvoje luči;
 Svetim cerkvam se godí krivica,

Ker rodiš jim ti le kalno vino,
 O ti brajda, vinorodna brajda!¹⁴
 Odgovarja njemu bolna brajda:
 „Se mi sije belo žarko solnce,
 Ko sijalo mi je prejšne leta;
 In ne strelja me s strupeno strelo-
 Nočne lune blede, tiha šipa;
 Niso zvezde nad menoj serdite
 Mi bolezní iz višav poslale;
 Tudi mi po volji je podnebje,
 Ki hvalila sem ga prejšne čase;
 Še mi daje moč črna zemlja,
 Kakor mi jo je poprej dajala;
 Še se nisem tako utrudila,
 Da ne mogla bi roditi vina:
 Pa velika žalost me zatira:
 Da nečast se mi godi po svetu,
 Da preklinja svet darove moje,
 Da se skruni bistra moja kaplja,
 Da le redki pije me na zdravlje,
 Na prečisto sveto Božjo slavo;
 Da zapravlja človek s čistim vinom
 Um in pamet, zdravlje in poštenje,
 Nakopuje si nadlog jezero,
 Grnusi dneve Bogu posvečene:
 Toraj tako hudo sem zbolela,
 V plesnjevino grozdiče ovila,
 Posušila jagode nezrele.¹⁴⁴

Luna in zvezde.

Bleda luna je tožila zvezdam:
 „Svitle zvezde, zlate moje hčerke!
 Zlo je meni, zlo na vedne čase!
 Žarko solnce me sovraži hudo,
 Da si sestra sem po rojstvu njemu,
 Da kraljica sem na jasnem nebu;
 Le ponoči pušča mi krasoto,
 Le ponoči, da razganjam temo;
 Pa podnevi se prevaža samo
 V zlatem vozu po visocem nebu
 Ter zagrinja mene v temno krilo,
 Da v obraz mi svet se ne ozira,
 Da ne čudi se svitlosti moji.
 Nič se nisem tužna zadolžila,
 Nikdar nisem razžalila brata,
 Da me tako smelo zaničuje:
 Zlo je meni, zlo na vedne čase!“
 Govorijo luni svitle zvezde:
 „...Bleda luna, ljuba naša mati!
 Tiho, tiho, ne govori tako!
 Da ne čuje te rumeno solnce,
 Krasno te je obdarilo ono,
 Vso svitlobo tebi posodilo,
 Vso milobo, kar je imaš, dalo,
 Za kraljico na ponočnem nebu,
 Mila luna! tebe izvolilo.

Tiho, tiho, ne govori tako!
 Da ne čuje te rumeno solnce,
 Da ne vzeme ti svitlobe ono,
 Te ne verže iz višave nebne.¹¹¹¹
 Umolknile so merleče zvezde,
 Obledela na višavi luna —
 V zlatem vozu se pripelje solnce.

Luni.

 topil bom na stene kraške,
 Z močno roko bom pograbil,
 Nagomilil sive skale.
 Vstopil bom se za gomilo,
 Skale metal na višave,
 Tebi v rebra, bleda luna!
 Da ti pridem kje do dlake,
 Da ti zlomim katero rebro,
 Da te sklatim iz višave
 Na zelene zemlje krilo.
 Bistri um in vedra pamet
 Razodela sta mi danes
 Pri bokalu vinske kaplje:
 Da si kriva zla veliko,
 Zla veliko in zvijače.
 Vedno menjaš svoje lica,
 Svoje lica razorane:
 Včeraj bila si ko reta,
 Dans rožičke z neba kažeš,
 Jutro, starka! boš merlela.
 Včeraj prišla v sivo zračje,
 Ko je solnce zahajalo,
 Dans razlila ti si žarke
 Ko je polnoč ura bila,
 Jutro, vem, da ne prikažeš
 Se pred dnem iz svoje postlje.

Solnce dela vse drugače,
 Solnce bratec ti po rojstvu:
 Zjutraj izza gore vstane,
 In zvečer se v postljo vleže.
 Ti si kriva vse zvijače,
 Zla veliko tu na zemlji
 Zarad terme svoje glave.
 Vladarica vsega ženstva,
 Si zmešala jim možgane,
 Da nezveste so v ljubezni;
 Norčevaje v serca rahle
 Mečejo iz oka bakle;
 Svet lovijo v hude zanjke,
 Um lové na limaníce.
 Dans ko vita jela tanjko,
 Jutro v sodu krinolinskem
 Hodijo na sjajne bale;
 Zgodba pravi, da imajo
 V vsaki luni druge obraze.
 Ta rožičke stavi možu
 In mogočno nosi hlače;
 Una vžema mu mošnjico
 In za herbtom osle kaže;
 Ta-le ima jezik kačji,
 Una pa ga z medom maže. —
 Ti si kriva vse te zlobe,
 Vse te zlobe, te zvijače,
 O ti luna, blede luna!
 Prišel bođem ti do dlake,
 Ti polomil terde rebra,
 Sklatil bom te iz višave
 Na zelene zemlje krilo.

Sanj nemilosserčnega kneza.

 oč je strašna, piš in vihra tuli,
 Strešja ziblje, grajske zide stresa;
 Po dobrih stare hraste puli
 In oblake stepa na nebesa. —
 Knez leži na pernatih blazini,
 Sanj prikazen mu počitek ropa,
 Pot mertvaški po obrazu stopa,
 Glas trobente poje na višini:

„Čas je stekel, ura je odbila,
 Zvagaj sem po pravdi tvoje dela;
 Lej! škudela z grehi se nagnila,
 Z zadušbino kviško je zletela.
 Knezoval si kruto čez narode,
 Gnezdil ti je v srcu gad napuha,
 Lačni revni nisi lomil kruha,
 Žejni nisi dal kozarca vode.

Ti v škerlatu, nago ljudstvo tvoje
 Je v kervavem jarmu pot potilo,
 Svoje noge, trudne roke svoje
 Je do bele kosti ožulilo.
 Komu ude si oblačil nage?
 Komu celil žule si skeleče?
 Koga rešil si iz temne ječe?
 Komu brisal iz očesa srage?

Tvoja hiša — dvor pohujševanja —
 Potnika ni nikdar prenočila;
 Tvoja zemlja — jama žalovanja —
 Je v nebesa zoper tebe vpila.
 Lej! bolniki so zdihvali britko,
 Gluhe tvoje so ušesa bile;
 Tužni ljud so spono tolažile,
 In pravični biči plačevali.

Čez merlice z grešniki si stopal,
 Z golim mečem terdil si pravico;
 Koga si iz milosti pokopal?
 Komu stegnil si v pomoč desnico?
 Razžaljenje sodil si kervavo,
 Dvomb jezéro polnil si viharo,
 Luč resnice si gasil nemarno,
 Med zločini dvigal grešno glavo.

Spričaj, kaj si storil ti za žive,
 Kaj za mrtvih bratov zadušbino?
 Lej! na vagi tvoje sodbe krive,
 Kak škudela pada v večno tmino!
 Rod zločinov slul ne bo na veke,
 Š korenino vred ga bom iztrebil,
 V večno noč med jok in stok telebil —
 Preč od mene, v tok žveplene reke!

Po Atilovi smerti.

Miruje gonjba,
 Ne tepe več narodov šiba Božja,
 Železni roj ne brusi več orožja;
 Zdrobila ga krepka je roka,
 Objela ga jama globoka;
 Gonitelj počiva.

Počiva strašni.
 Palila solzno zemljo blisk in strela,
 Pred njim, za njim je smert narode žela;
 Ne vžiga več blisk iz oblakov,
 Ni čuti rožljanja vojšakov,
 In mir je na zemlji.

Na zemlji vlada,
 Ne prestol ljudstev vsedla se je sprava,
 Po celem svetu se ji venča glava;
 Pogreznil, ki tepel narode,
 Se v brezдно je strašne osode,
 Pogreznil v pogubo.

V pogubo trešla
 Te je ohola, svetohlepna želja;
 Kervava slava, strast in slast veselja,
 Je v jezeru solz utonila,
 Ki jih je sirota točila
 Na grobljah merličev.

Drobíl si mesta,
 Teptali tvoji konji so planjave,
 Spremenil cvetne polja si v puščave;
 Zori spot rumena pšenica,
 Obrača se jaderno žnjica,
 Dvigujó se mesta.

Dvigujó ljudstva,
 Poklekavajo na grobe knezov svojih,
 Ki padli so za dom v viharjih bojih;
 Pa ti, ki po kronah si segal,
 Po zvezdah nebeških se stegal,
 Tvoj grob je temota.

Ne stoji kamen,
 Nad tvojim grobom ne žalujó beke,
 Pozabljen, mertev si na veke!
 Do temnega groba ne roma
 Tvoj vnuk iz razsutega doma,
 Na veke si mertev!

Pozabljen, mertev!
 Pozabljene in mertve trume tvoje,
 Razgrudil červec je železne roje,
 Raznesli njih prah so vetrovi;
 Od tebe tepeni rodovi
 Še danes živijo!

Sonetje.

I.

 rijetno vbrani se glasé zvonovi,
 Ko zjutraj solnčni žark na gore lije,
 Ko zvonček beli iz talne zemlje klije,
 Ko se spomladni vračajo godovi;

Prijetni tud so slavčevi glasovi,
 Ki v logu na zeleni veji bije
 Ušesu, sercu sladke melodije,
 Budí človeka k časti Stvarnikovi:

Še mnogo lepše bije na ušesa
 Imé možá, ki v svojem sercu nosi
 Ljubezen, briše solze iz očesa

Terpeči reví, v njene rane trosí
 Tolažbo, mir, krepost in zlate upe,
 Ji z milo roko lajša dni gorjupe.

II.

Ko strè mornarju moč valóv kormilo,
 In so na skalo sidra mu zadele,
 Poveže s tužnim sercom jadra bele,
 Pustí vetrovom vožnje opravilo.

Ko se v puščavi solnce je stemnilo,
 Peščene vihre Beduina objele,
 Z žarečim peskom vse poti odele,
 Na suhem mu je upanje vtonilo:

Osoda moje jadra je povila,
 Iz pers mi stergala je sider sklepe,
 Po zdraženih valovih piš me tepe;

Ko Beduina temne vihre sila
 Zasiplje v grob peščeni me samota,
 S pestjó v obličje luska mi togota.

III.

Zgodí se časi, da drevó pobeli
 Na pozno jesen spomladansko cvetje,
 Ko se sosedno drevje že obletje,
 Ko so snegovi že goré odeli.

Bo zredil se iz cvetja sad veseli?
 Mar slane ga branilo bo zavetje?
 Se vrača pomlad, s pomladjo poletje? —
 O ne! — ves cvet mrazovi bodo vzeli.

Človeku, ko mu vse že sreča vzame,
 Zabliska časi cvet vesele nade,
 Ko z nogo že stoji na kraju jame;

Al predenj se zavé, se vdere, pade,
 Za njim persti germeča teža plane,
 Zagrebe ga, da nikdar več ne vstane.

IV.

Skoz Kras železne kola so derdrale,
 Na jasnem nebu luna je sijala,
 Pri skali je šterlela tiha skala,
 V svitlobi blede sapice so spale.

In spet na Kras so kola ropotale,
 Lomastno brumna burja je bučala,
 In pesek, kamnje v voz metala,
 V sneženi kopi kola so zastale.

Mladeneč hodil je po bledem svetu,
 Spominke ogledaval divjih strasti,
 Al serce ni blodilo v njih zametu,

Poznalo serčnih viher ni oblasti;
 Al zdaj pozna jih on, ko so zarjule
 In mu z zagrebi vse poti zasule.

V.

V rumeno solnce ozira se solnčnica,
 Popraša na uhó jo verba blede:
 „Povej resnico čisto mi, sosedá!
 Zakaj ti gledáš vedno solncu v lica?“

„O, kaj me prašáš, listnata sestrica!
 Lej! solnce me zvbilo je spod leda,
 Vsak dan z očesom milim name gleda:
 Zahvaljam se, velika mu dolžnica.“

Življenje mi je večno Solnce dalo,
 Z življenjem um in nevmerjočo dušo,
 Mi s perstom nad oblake pokazalo;

In jaz nečimerno prerivam rušo,
 Zagrebam se v svetá temotne jarke,
 Ko lije name večno Solnce žarke.

Različne misli.

Teľó.

Teló človeško je posoda iz ila,
 Ki jo po terdih tleh valé viharji,
 Razblje v mraku ali rujni zarji
 Vremenov jeznih jo tuleča sila.

Okó.

Okó je solnce tvojega telesa,
 Je vrág in angel tvojega pokoja,
 Žerjavica peklenškega pozoja,
 Je čisti žark, ki v njem blešcé nebesa.

Beseda.

Beseda je iz serca izkresana,
 Netilo serčno iskrica paleča,
 Je lek hladiven, rožica cveteča,
 Pušica v žive persa zakopana.

Misel.

Električna je iskra misel tvoja,
 Ne zre na uro, ko po zemlji šviga;
 Čez svet jo lahka perotnica vzdiga
 Od pekla do nebeških vrat podboja.

Življenje.

Navita ura je življenje tvoje,
 Premoder urar spilil je kolesa,
 Postavil jo med pekel in nebesa,
 Da med obojim bije terde boje.

Serce.

Sod današnji, skala Sisifova,
 Otok hebridski, evmenidna kača
 Je serce, slasti, strasti je igrača,
 Je Božja njiva, njiva satanova.

Um.

Um je kormilo tvojega življenja,
 Preluke svitla luč na morskem bregu,
 Ki kaže barki v nočnem burnem begu
 Rešivne pota, pota pogubljenja.

Duh.

Tvoj duh je v tesni kletki vjeta tica,
 Obešena na okno kože borne;
 Ko reši smert iz kletke ga okorne,
 Ga kviško nese lahka perotnica.

Vest.

Vest je na sercu oljkina mladika,
 Če po pravice blagem potu hodiš;
 Če pa v slepote kužni mlaki blodiš,
 Je pisan gad, ki to brez mira pika.

Dobre dela.

Visoka lestva so pobožne djanja,
 Sloni na nebu, v zemljo se opera,
 Po njej človeka vodi terdna vera,
 In z nado se ljubezen nanj naslanja.

Spomin.

Spomin je zercalo, je ogledalo,
 Ki v njem obličje lastno ogleduješ,
 Preteklih časov dela opazuješ;
 Za grobom še ti bo pred dušo stalo.

Posvetni up.

Up je v močvirju veša migljajoča,
 Hitiš za njo, pred tabo ona bega;
 Ko že po njej se tvoja roka stega,
 Se vdere tebi noga stopajoča.

Obup.

Obup je brezden, ki se v pekел steza,
 Kdor pade vanj, iz njega več ne more,
 Nič več ne vidi upa mile zore,
 Od dne de due globeje se pogreza.

Pušice.**Sebi.**

emu ti poješ, Ločan! če te je navdihnila smojka?
Vode bo v pesmi dovolj, šlo bo v pomije ime.

Pegaz.

„Prijatelj! kam z garo hitiš,
Da čelo in lice potiš?“

„Pogoditi mislim se s tabo,
Za Pegaza bo še za rabo.“

Pesniku Triglavskemu.

Od Triglava ledú prepevaš pesem Slovencom;
Toraj ne greje sereá, merzla ko led je njegov.

Pesniku Savskemu.

V savskih valovih zajel si polno cajnico pesem;
Toraj se voda cedi, kedar ti ktera ugré.

Pesniku domišljavemu.

Sanja se ti, da đerviš po oblacih z vozom ognjenim;
V sanjih zaperto okó meri višavo potí.

Pisatelj sebičnik.

Glavo učeno imám, kupujte mi knjige, Slovenci!
Pišem za čast in denár, mar mi je slava rodú!

Kritikar.

„Kert je, naravnost povem, ki s kritiko rije po slovstvu“;
„Červe preganja tedaj, slovstveni travnik gnojí.““

Bahaču.

Kedar zakroka kavrán, potihnejo tice po gozdu;
Kedar se dere baháč, modri možaki molcé.

Bogatin.

„Starec! povéj mi kaj leží bogatinu na sercu?“
„Zgrabljeni težki denar stiska, teží mu sercé.““

Kiošica.

A do vé, če Kiošica še danšni dan živi,
 Če ji še zgodba britka spomin in um mrači,
 Če kaže še nesrečno rokó ljudém okrog:
 Spomin in um ugasnil ji je dobrotni Bog.

Obdajal jo je nekđaj minljive sreče raj,
 Berači bosa, nora ob morskem bregu zdaj;
 Hodila je po tratah cvetečih prejšne dni,
 Po pesku brodi danes, če starka še živi.

Po sočni travi pasle so se ji jagnjeta,
 Imela je bogastvo in verlega možá,
 Zredila na kolenih petero je otrok,
 Kalil oči veselih ji ni nemili jok.

Kervava luna vzdigne iz morskih se valov:
 O beži, Kiošica! pogin preti gotov,
 Lej, truma janičarska požiga krog in krog,
 Morí, ko besna tigrá, usmili se, o Bog!

Pod jeklom ostre sablje umira njeni mož,
 Dvojico krasnih sinov zabada britki nož;
 Ugrabljena je hčérka, zastonj tekó solzé,
 Stojé v plamenu dvori, nebesa se žaré.

Odsekane ji glave pred noge veržejo,
 Sercé ji v persih poka, o da bi počilo!
 Oterpnejo ji udi, šibé kolena se,
 Glušé ušesa njene, okó steráni in mre.

Zarobljeno udovo na Smirno tirajo,
 In z nežnim sinom ondi na terg postavijo;
 Na Smirni služi sužnja sedmero grenkih let,
 Kervave serčne rane ji ne zaceli svet.

Po vodo na studenec je neko jutro šla,
 Na verč loučeni gorka solzica ji kapljá,
 V spomin ji stopa jasno življenje davnih dni,
 Pozneje britke skušnje — umreti si želi.

V nebó oči povzdigne, poskoči ji sercé,
 Po ozkem sem ji tiru Anglež naproti gré;
 Kar biva v Smirni sužnja, ni Franka vidila,
 Kolena mu objame, z besedo vstavi ga:

„O mila zvezda moja, o angel iz nebés!
 Nebó te je poslalo, ne zapri mi nšés;
 Naj Bog pod svitlim solncem razsveti tvoj obraz!
 Na černi zemlji reve ni večé, ko sem jaz!

Obdajal me je nekđaj minljive sreče raj,
 V deželi tuji sužnja zdihujem britko zdaj;
 Zaklale moža, sine brezbožne so roké,
 Mi pred kolena vergle odsekane glavé.

Zarobile mi hčerko, ne vém, če živa je,
 Če hladni grob jo krije, če joka v robstvu se:
 Odkupi me iz jarma za pet kervavih ran!
 Povernil stokrat bože ti Bog na sodni dan.“

In stegne tujec roko, desnico ji podá,
 Odkupi sužnjo vdovo iz jarma robskega;
 Na morju bele jadra o vetru se napnó,
 V domačo zemljo vdovo na Kios odnesó.

Po hčerki poprašuje, saj mora zvediti,
 Če prosta je al sužnja, če v grobu že leži;
 In zvé novico strašno pokoju serčnemu:
 „Živi še v Carigradu kadunja sultanu!“

Od ure te počitka, mirú ne najde več,
 Sercé jo goni, tira, podi od doma preč;
 Na pisan brod se vsede, prepelje v Carigrad,
 Oteti mora peklú telesa svôga sad.

V serajske bele dvore ustopi brez ovér,
 Na slonkosténem pragu objame svojo hčer:
 „O zlata duša moja, pobegni! preč od tod!
 Prekrel to grešno hišo naš Bog je in Gospód.“

„O mati, Bog je velik, Mahmud prerok njegov,
 Da prost je pot, med gjavre ne grem iz teh zidov.“
 Ta govor strese mater, omahne desna ji,
 Neznana bol prešine ji žile in kosti.

Šumi ji po ušesih, na um se vleže mrak,
 Spomin na prešle čase zagerne gost oblak;
 Iz belih dvorov ide, na morski breg hití,
 Po bregu gor in doli rokó ljudém molí.

Ko drugo jutro zarja na Bosporu migljá,
 Usmiljen ribič z barko do brega priveslá,
 Spoznade njeno lice, na barko vzame jo,
 Na Kiosu otoku pusti nesrečnico.

Kde vé, če Kiošica še danšni dan živi,
 Če ji še zgodba britka spomin in um kalí,
 Če kaže še nesrečno rokó ljudém okrog:
 Spomin in um ugasnil ji je dobrotni Bog.

Duhovnik Smirnijan.

očiva v hladnem grobu duhovnik Smirnijan,
 Ni mogel preboleti skelečih serčnih ran,
 Prigodek ene noči rodil mu je gorjé,
 Britkostne sile sterle so v persih mu sercé.

Preživel je na Smirni dokáj veselih dni,
 Ljubila ga je sreča do sive starosti;
 Imél je hčer*) edino, veselje starih let,
 Cvetela je ko roža, ko bele lilje cvet.

Ne upaj, starec! sreči nezvesti, termasti,
 Kar danes ti daruje, bo vzela jutro ti,
 Ovila sivo glavo ti s krono ternjevo,
 Presunila ti serce s strupeno sulico.

Na večer dan se nagnil, zašló je solnce žó,
 Kaj danes tako pozno nebesa se žaré?
 To ni večerna zarja, to je požár strašán,
 Da sveti janičaru — pobegni, o kristjan!

Turčin izterga hčerko duhovniku iz rok,
 Zastonj je prošnja, tožba in britki zdih in jok,
 Studeni kamen počil in skopnel bi popréd,
 Ko se otajal v turških divjaških sercích led.

V neverske roke padel mu mili je otrok,
 Med otcem in otrokom zijá prepad globok!
 Zdihuje sivi starec, zdihuje celo noč,
 In kliče vse svetnike in Boga na pomoč.

*) Bil je duhovnik staroverec.

Ko prva zarja vstane in zvezde obledé,
 Za les gerčavi prime, kam hoče sam ne vé;
 Zaupno v roko Božjo na morje se podá,
 Kapljá na sivo brado mu solza biserna.

Od doma se odpelje na barki pisani,
 Na bregu kopne Turške četerti dan stoji,
 Iz mesta v mesto hodi, po terjih in vaséh,
 Popotnike ustavlja na cestah in stezéh:

Bi li mu kdo poročil, oznanil kaj od njé,
 Ki so mu jo ugrable razbojniške roké;
 Po nagih bi kolenih prehodil beli svet,
 Da mogel bi otroka nevernikom otet'.

V Tesaljo iz Epira odpravi starec se,
 V Rumelijo prestopi iz Macedonije,
 Na carigrajske vrata pospevši svoj korak,
 Zagleda minarete moleče v sinji zrak.

Čez mestni prag stopajo izročá se Bogú,
 Ustopi k znancu svómu, zlatarju gerškemu,
 Razklada mu dogodbo, ki mu sercé teži,
 Ki ga po daljnem svetu iz kraja v kraj podí.

Zlatar tolaži starca: „Vse prav oberne Bog,
 Otela tvoja hčerka iz jézera nadlóg,
 Otela grozni smerti je celi gerški rod,
 Češčén in hvaljen bodi na nébesu Gospód!

Pogin prisegel sultan je rodu gerškemu,
 Ganila ona merzlo sercé je kervniku;
 V serajskih dvorih biva kadunja tvoja hči,
 Vsem Gerkom mila mati do konca svetlih dni!“

Oserčje ta beseda predrè duhovniku,
 Iz pers globoko zdihne k dobrotnemu Bogú:
 „O križani Zveličar, zatisni mi oči!
 Ni konca, kraja, mere nesreči moji ni!

Ovija sivo glavo mi krona ternjeva,
 Presunila mi serce je ostra sulica,
 Visim na terdem križu, napil sem se želci,
 O križani Zveličar, zatisni mi oči!“

Pred prag serajske veže napoti starec se,
 Pred pragom slonkostenim mu straža pot zaprè;
 Besed nemilih glasi mu na uhó germé:
 „Ti noter, stari gjavre! kadunja vun ne smé.“

Evnuhom se po žilah pretaka merzla kri,
 Režé se mu serajski nečutni stražniki:
 Omečil besno tigro, hieno bi poprej,
 Ko merzlo serce ganil, ogrél derhali tej.

Poročil bi besedo le eno detetu:
 Da zvesta bi ostala Zveličarju Bogú;
 In slišal bi besedo le eno še od njé:
 Da stari veri zvesto ostalo je sercé.

Serajski prag zapusti duhovnik Smirnijan,
 Pa drugi dan se verne, se verne tretji dan,
 Tri bele tedne vrača k serajski veži se,
 Čerterti teden kalno okó mu smert zaprè.

Počiva v hladnem grobu duhovnik Smirnijan,
 Ni mogel preboleti skelečih serčnih ran;
 Prigodek ene noči rodil mu je gorjé,
 Britkostne sile sterle so v persih mu sercé.

Pegam in Lambergar *).

Černa megla pade v sivem jutru
 Na ravnino pred ozidje beško,
 Černa megla, pesoglavec Pegam!
 Vlačí megla se po širni plani,
 Spenja Pegam šotor na ravnini,
 Krog šotora nasadí na kole,
 Na visoke tristo glav junaških
 Iz mongolske, iz tatarske zemlje,
 Iz dežele svete indijanske.
 Ko postavi beli šotor Pegam,
 Pa se vsede na zeleno travo,
 Vzeme pero iz kosti junaške,
 Ga pomoči v černo kri človeško,
 In napiše pismo v Beč cesarju;
 Verže pismo s kaljeno pušico
 In napetim lokom v carske dvore;
 V pismu stoji od besede do besede:
 Čul sem v beli jutrovi deželi,
 Kjer rumeno solnce vedno sije,
 In na zemljo nikdar noč ne pade,
 In na polje nikdar bela slana,
 In na gore nikdar sneg spod neba,
 O lepoti tvoje hčerke Vide;
 Čul sinoč sem, lej me, že sem tukaj!

*) Glej Koritko nar. pesmi I, 133 — II, 23, 30 — III, 14.

Pred ozidje mi pripelji Vido,
 In za doto tri vozove zlata,
 Dvanajst vrancov iz konjarne carske,
 Dvanajst belcov, dvanajst lisih žrebcov;
 Ako pa mi nočes Vide dati,
 Z Vido dote, kakor ti poročam,
 Pa izidi v boj mi pred ozidje,
 Da odsekam ti prekleto glavo,
 Poročim te s prahom černe zemlje,
 Grad porušim in odpeljem Vido,
 In pobijem, kar živi po gradu,
 Da se černi krokarji raduju.
 To ti piše burna vihra Pegam,
 Ki rodila ni ga smertna žena,
 Ampak ljuti zmaj na mertvem morju.⁴⁴
 Žvižga pismo s kaljeno pušico
 Po meglenem zraku v carsko mesto,⁴⁴
 Skoz steklene šipe v carsko sobo,
 V carski sobi se zapiči v steno.
 Temno gleda car pušico s pismom,
 Vzeme pismo, razpečati, bere;
 Trese se mu roka in koleno,
 Obleduje njemu belo lice,
 S curkoni lije solza iz očesa.
 Sede car na prestol in zdihuje:
 „Kako pismo! bodi Bogu milo!
 Kaj doživel sem na stare leta!
 Mojo hčerko tirja pesoglavec,
 Ali glavo mojo ostarelo,
 Ostarelo, neveselo glavo;
 Pol je človek, pol pošast peklenska;
 Tri glavé na černih plečih nosi,
 In na glavah ježe in robide,
 Na robidah ose in seršene;

Šviga mu iz gerla živi ogenj,
 In iz ognja bliski ino strele;
 Sikajo iz ust jeziki kačji;
 Krokodilov herbet so mu persi,
 Studno gnezdo pisanih m. drasov;
 Pasjo dušo ima v pasjem sercu.
 Hčerko dati bila bi sramota,
 Velik greh pred svetom in pred Bogom;
 V boju zgubil bi nezmožno glavo,
 Ne odvernili tuge in nesreče.
 Ni junaka, da bi ž njim se meril,
 Ne pod solncem, ne pod blede luno!
 Bog pomagaj nam, pogubi vraga!
 Tako toži cesar na prestolu zlatem.
 Pa raznese se novica v Beču,
 Da je prišel pesoglavec Pegam,
 Se všotoril pred ozidjem mestnim;
 Kakor burja o požaru iskre
 Nosi s strehe na sosedne strehe:
 Tako gre od ust do ust novica,
 In prestraši dunajsko gospodo.
 Vrata mestne zatvoré vratarji,
 Ključ rožlja in cvilijo zapahi.
 Kakor bliski po viharnem nebu,
 Gre dogodba po cesarskih zemljah
 Na zahod in jug, na vzhod in polnoč.
 Obmolčijo hrupne veselice
 In potihne po vseh zemljah petje,
 Zadoni po cerkvah miserere,
 Plaka cela slavna carevina,
 Prah na glavo trosi tužno ljudstvo,
 Lišp sožiga, v černo se oblači,
 Svete cerkve obiskuje boso,
 Dela obljube na vseh božjih potih.

Vije roke, kliče Božjo pomoč
 Na cesarja in prelepo Vido,
 Na vse ljudstvo carevine slavne.

Tako zajde dan in zajde drugi,
 In na nebu sije v tretje solnce.
 Ali valja pesoglavec Pegam
 Se še vedno pred ozidjem beškim;
 Vsako jutro pred ozidje pride,
 Vsako jutro, kedar solnce vzhaja,
 V mesto meče kaljene pušice
 Vsaki večer, ko zahaja solnce;
 In upije iz trojnega gerla,
 Da razlega se tri ure v krogu,
 Da se beli tresejo zidovi
 In plašijo tice po drevesih:
 Zasramuje cara in gospodo.
 Car pokliče k sebi svetovavce,
 Vse za svet po versti poprašuje,
 Kak odkrižal bi se pesoglavca;
 Al nobeden mu ne vé soveta,
 Vse je tiho, tiho in pobito.
 Pa se vzdigne Bojnomir Podravski
 V zadnjem stolu zmed poslednje verste,
 Trikrat caru nizko se prikloni,
 Beseduje njemu te besede:
 „Slavni cesar, naj te Bog ohrani!
 Ni še zašla zvezda dobre nade;
 Od večera Bog poslal bo tebi
 Boljega od Pegama junaka,
 Od večera iz dežele rajske,
 Kjer bobni po belemrodu Sava,
 Kjer domuje zvest in hraber narod.
 Bolje roke ni pod belim solncem,

Kakor roka Savca Lambergarja;
 Bolje sablje ni na belem svetu,
 Kakor sablja savskega junaka;
 Bolje duše ni pod sinjim nebom,
 Kakor duša kranjskega mladenca:
 Jaz sem vidil, kako lučal kamne,
 Mlinske kamne je v oblake sive;
 Jaz sem vidil, kako terl je podkve,
 Konjske podkve v desni svoji roki;
 Jaz sem vidil, kako cerkve stavi
 Na goricah po slovenski zemlji,
 Kako živi vdove in sirote,
 In daruje slepce in berače.
 Piši pismo v grad na Beli-kamnu,
 Berzoteka pošlji na Slovensko,
 In poročaj hrabremu junaku:“
 „Sin moj, dvigni se v imenu Božjem!
 Sedlaj konja, Lambergar Posavec!
 Vzeti će mi Pegam milo hčerko,
 Vzeti će mi sivo glavo mojo
 In pobiti vse živeče v gradu.
 Vsem junakom je upadlo serce:
 Kakor jagnje se pred volkom trese,
 Tako junak vsak pred pesoglavcom.
 Sin moj, dvigni se v imenu Božjem!
 Sedlaj konja in pridirjaj k meni,
 Pesoglavca Pegama pogubi,
 Da odverneš tugo in sramoto
 Od cesarstva in cesarske hiše.““
 Razvedri se temno lice caru,
 Temno lice in okó in čelo,
 Zveseli se nad besedo tako,
 Obdaruje lepo Bojnomira
 In povabi ga za carsko mizo

Ter na prvo posadi ga mesto.
 Pismo piše tje v deželo rajsko,
 Kjer bobni po belemrodu Sava,
 Kjer domuje zvest in hraber narod;
 Berzoteku pismo v roko dade,
 Da ga nese tje na Beli-kamen,
 Da ga dade Savcu Lambergarju,
 In poroča hlabremu junaku:
 „„Sin moj, dvigni se v imenu Božjem!
 Sedlaj konja, Lambergar Posavec!
 Vzeti će mi Pegam milo hčerko,
 Vzeti će mi sivo glavo mojo
 In pobiti vse živeče v gradu.
 Vsem junakom je upadlo serce:
 Kakor jaguje se pred volkom tresse,
 Tako junak vsak pred pesoglavcom.
 Sin moj, dvigni se v imenu Božjem!
 Sedlaj konja in pridirjaj k meni,
 Pesoglavca Pegama pogubi,
 Da odverneš tugo in sramoto
 Od cesarstva in cesarske hiše.““

In odide berzotek iz Beča,
 Pismo nese tje v deželo rajsko,
 Pismo nese na slovensko zemljo,
 Kjer bobni po belemrodu Sava,
 Kjer domuje zvest in hraber narod,
 Nese pismo tje na Beli-kamen
 In ga dade Savcu Lambergarju.
 Bere pismo Lambergar Posavec:
 Tresse se mu roka in koleno,
 Obleduje njemu lice belo,
 S curkom lije solza iz očesa,
 Pa zdihuje tam na Belem-kamnu:

„Kako pismo, bodi Bogu milo!
 Kaj doživel sem na mlade leta,
 Mlade leta, osemnajsto leto!
 V boj me kliče moj gospod in cesar,
 V boj ogrozni s Pegamom pozojem;
 Pa za Boga! dokler nosim glavo,
 In je zdrava desna moja roka,
 In mi krepí Bog junaško serce:
 Pegam ne bo ljubil lepe Vide,
 Ne pogubil caru svitile glave.
 Moja roka luča mlinske kamne,
 Živi vdove in sirote bosc;
 Moja sablja kolje terdo jeklo,
 Sveto vero brani in pravico,
 Bog nebeški jo okrepi bodo,
 Da razkolje glavo pesoglavcu.“

Tako mladi junak beseduje,
 Pa posluša njega siva majka;
 Prime njega za junaško roko,
 In prelepe mu sovete daje:
 „Nič ne boj se, Lambergar Posavec!
 Križ zmaguje čez moči peklenške,
 Kakor solnce čez temoto nočno;
 S križem bodeš zmagal pesoglavca,
 Ker bojuje on se zoper njega.
 Pegam nosi tri glavé na plečih,
 Krajne glavi sta peklenška vruga,
 Srednja glava je njegova lastna,
 Čelo ima tri pedi visoko,
 Čelo ima tri pedi široko,
 Na temenu ježe in robide,
 Na robidah ose in seršene;
 Šviga mu iz gerla živi ogenj,

In iz ognja bliski ino strele;
 Sikajo iz ust jeziki kačji;
 Krokodilov herbet so mu persi,
 Studno gnezdo pisanih modrasov;
 Pasjo dušo ima v pasjem sercu.
 Ko udariš zoper pesoglavca,
 Križ obesi na junaške persi,
 In prekrižaj čelo, usta, persi,
 Kakor sem te malega učila:
 Tako zmagal bodeš krajne glavi,
 In omanil vraga pesoglavca;
 Ne dotikaj krajnih glav se s sabljo,
 Z britko sabljo le po srednji strezi.
 Ti bojuj se, Lambergar Posavec!
 Jaz molila bom za srečno zmago.⁴
 Tako siva majka mu svetuje,
 Da je padla črna noč na zemljo,
 In zaperla v spanju ji očesi.
 Pa imela je prečudne sanje,
 Dobre sanje, dobrega pomena:
 Vidi zmaja na visocem nebu,
 Ki prihaja iz peklenške jame,
 In raztega se ko črna megla,
 In požreti hoče černo zemljo,
 Černo zemljo in nebó visoko.
 Pa pripelje se ognjeni angel
 Od zahoda na večerni zarji,
 Iz desnice strašne strele meče,
 Da nebó se lomi, zemlja trese,
 In pozoja v strašen brezden treši;
 Pa ji tako beseduje angel:
 „Vstani majka, siva golobica!
 Zašla zvezda Burovž je za goro,
 Že nagnila se je rimska cesta

S Šmarnim križem, Kosci, Šibicami,
 Gostosevci in Velikim vozom;
 Že danica sije na obnebj
 In petelin poje v sivo jutro.
 Prebudi se v sanji siva majka,
 In prekriža čelo, usta, persi,
 Pa odide in budi junaka:
 „Čas je, vstani, Lambergar Posavec!
 Zašla zvezda Burovž je za goro,
 Že nagnila se je rimska cesta
 S Šmarnim križem, Kosci, Šibicami,
 Gostosevci in Velikim vozom;
 Že danica sije na obnebj
 In petelin poje v sivo jutro;
 Dolga pot je v slavno carsko mesto
 In na večer moraš ondi biti.
 Čudne sanje sem imela starka,
 Dobre sanje, dobrega pomena:
 Vidila na jasnem nebu zmaja,
 Dvigal se je iz peklenške jame,
 In požreti hotel černo zemljo,
 Černo zemljo in nebó visoko.
 Pa pripelje se ognjeni angel
 Od zahoda na večerni zarji,
 Iz desnice strašne strele meče,
 Da nebó se lomi, zemlja treso,
 In pozoja v strašen brezdan troši;
 Pa se skloni Lambergar Posavec,
 In prekriža čelo, usta, persi,
 Ter poskoči na junaške noge.
 Slovo jemlje od premile majke,
 Izročuje jo v nebeško varstvo,
 Poljubuje ji prebelo roko,
 Pa napravi se v obleko krasno,

Vzeme sabljo sedem centov težko,
 Križ obesi na junaške persi,
 Na srebrni ščit priterdi njega,
 In čelado iz zlatá kovano,
 Neprebitno dene si na glavo.

Na šentjoški gori svet puščavnik
 Pred oltarjem do polnoči moli
 Na kolenih na studenem kamnu;
 Razodene mu nebó v molitvi,
 Da pred Beč je prišel pesoglavec
 Z voljo Božjo zarad grehov sveta,
 Da uslišal Bog je ljud spokorni
 In poslal nad njega Lambergarja.
 Vzdigne sivi starček se v molitvi,
 Pred oltarjem se prikloni trikrat,
 Se prikloni in prekriža lepo,
 Priporoča Bogu in Marii,
 Angel-varhu in svetnikom božjim.
 V desno vzeme palico rogljato
 In odide iz šentjoške cerkve.
 Pa napoti se na Beli-kamen,
 In med potjo moli roženkrance:
 Za veselim delom žalostnega,
 In na zadnje še del častitljivi;
 To končavši litanije poje,
 Lavretanske ino vsih svetnikov.
 Tako pride na dvorove bele.
 Po stopnicah doli stopa junak
 In ugleda starega očeta
 Ter mu lepo govori mladeneč:
 „Dobro jutro, sveti mož puščavnik!
 Bog je z vami, kaka sreča z mano?“
 Odgovarja mu puščavnik sveti:

„Hodi, David! Goljat je dozorel,
 Bog usmilil se je Izraela.“
 To izreksi pa potuje dalje.
 Roko starcu Lambergar poljubi,
 Verže se na iskrega konjica,
 Po imenu njega nagovarja
 In z obeti lepimi spodbuja:
 „Oj zlatenko, mila moja zvezda!
 Sedem belih let si ti počival,
 Si pšenico rumenico zobal,
 Pil rebuljo in medico sladko
 Iz posode s srebrom okovane,
 Danes greva, — Bog daj nama srečo! —
 Nad ohole Pegamove glave,
 Težek boj bo z ljutim pesoglavcom!
 Ako zdrava prideva iz boja,
 Kupil bom ti pozlačene podkve,
 Kupil bom ti uzdo iz škerlata,
 Te odeval s svileni odejo;
 Méd boš jedel iz srebernih jasel,
 Pil rebuljo iz posode zlata.“
 Zarezgeče pod njim konj zelenko,
 Zarezgeče in živeje zdirja,
 Ko bi umel, kar junak mu pravi.
 Šviga iskra spod jeklene podkve,
 Ko na naklu od belega železa,
 Ko kováč ga kuje s težkim kladvom.
 Urna je pod sinjim nebom tica,
 Pa na zemlji urniši zelenko.

Vzhaja izza gor rumeno solnce,
 Junak dirja po Ljubljani beli,
 Da se tresse zemlja in zidovje,
 Da iz oken šipe žvenketajo.

Na Černuče k mostu se oberne,
 Pa na most ne ide, ampak skoči
 Z enim skokom čez zeleno Savo.
 Kak leté na desni in na levi
 Spred oči mu trate, gaji, gozdi,
 Mesta, reke, griči in planine!
 Kak perši do neba gosta megla!
 Kak leskeče v solncu se orožje!
 Veje zlato perje na čeladi!
 Junoš dirja po zeleni zemlji,
 Solnce dirja po višnjevem nebu.
 Ko dospelo njemu je nad glavo,
 Prevalilo se čez žarko poldno,
 Pride junoš na derečo Dravo.
 Pa ustavi čilega konjiča,
 Krene s konjem na prodove bele
 In z vodjico napojí ga hladno.
 Al sedí na belem brodu slepec
 In posluša, kak germé valovi
 Pod nogami mu po sipkem pesku,
 Sipkem pesku med pečevjem sivim;
 Premišljuje, kak fofočé urno
 Mu nad glavo časova perota.
 Pa ko čuje junoša in konja,
 Se odkrije in nastavi klobuk,
 Glas povzdigne kakor zvon doneči:
 „Kdor kol goni konjiča na vodo:
 Kmet al junak, al pastir z livade,
 Naj mu zdrav in čil konjiček bode,
 Z dobro srečo naj po svetu hodi.
 Ne preziraj, bratec, slepega berača,
 Daruj darek mu v imenu Božjem
 Za dušice, ki terpijo v vicah,
 In za srečno zadnjo uro svojo.“

Seže junak v žep z junaško desno,
 V klobuk verže pet cekinov slepcu,
 Pa zajaha konjiča zelenka,
 Zarezgeče iskri konj zelenko
 In oddirja proč po beli cesti.

Glej! zahaja solnce na zahodu,
 V Beču terka Lambergar na vrata;
 „Odpri vratar, Lambergar je tukaj!
 Da ne skoči čez visoke vrata,
 Ne ostraši žalostne gospode.“
 Vratar glavo pomoli skoz lino,
 In ko vidi, da resnico pravi,
 Vzeme ključe in hiti odpreti,
 V ključavnico staro jih porine,
 Jih zasučje dvakrat na okoli,
 Pa zapahje odpahuje težke,
 In škripaje se odprejo vrata.
 V mesto ide Lambergar Posavec,
 Vsa gospoda mu hiti naproti,
 Poljubuje mu junaško roko,
 Poljubuje mu orožje svitlo,
 Briše prah mu z oprasene noge
 In po licu gladi mu konjiča;
 Krik veseli do nebá se širi,
 In odmeva od nebá na zemljo.
 V grad cesarski peljejo junaka;
 Trikrat nizko se prikloni caru,
 Pa mu jame lepo govoriti:
 „Davi vstal sem na slovenski zemlji,
 Na slovenski zemlji, Belem-kamnu;
 Urne noge ima moj zelenko,
 Kakor veter me je sem prinesel,
 Kajti daleč Beč je od Ljubljane.

Huda šiba vas je obiskala,
 Huda šiba, pesoglavec Pegam.
 Dvignil, car, sem se v imenu Božjem,
 Upam, da mi bode Bog pomagal.
 Prisegujem ti, pri živem Bogu!
 Dokler glava mi stoji na plečih,
 In je zdrava desna moja roka,
 In mi krepi Bog junško serce,
 Pegam ne bo ljubil lepe Vide,
 Ne pogubil tebi svitile glave.
 Moja roka luča mlinske kamne,
 Živi vdove in sirote bose;
 Moja sablja kolje terdo jeklo,
 Brani sveto vero in pravico,
 Bog nebeški jo okrepčal boče,
 Da razkolje glavo pesoglavcu
 Predenj izza gor rumeno solace
 V carsko mesto jutrodan posije.
 Razvedri se temno lice caru,
 Temno lice in okó in čelo.
 Zveseli se nad besedo tako,
 Posadi ga na desnico svojo
 V zlati prestol za srebërno mizo;
 Pa napravi mu gostijo krasno,
 In gostuje ga do terde noči,
 Ter napiva mu zdravljice lepe.
 Pa naposled beseduje junak:
 „Slavni cesar, naj te Bog ohrani!
 Vsake reči je na svetu konec,
 Naj sedaj bo konec te gostije.
 Čas je, čas je, da k počitku idem,
 Da okrepim trudne ude svoje;
 Lej! odbila že enajst je ura,
 In pred bojem je počitka treba.“

Vstane junak in k počitku ide,
 Trudne oči mu zatisne spanje,
 Pa se sanja hrabremu junaku,
 Da stoji na sivi skali v lesu,
 Ino gleda na visoko drevo;
 Ondi vidi, kako se ovija
 Ljuta kača med zelenjem kviško,
 Da polomi kosti golobici
 Na drevesni vejici sedeči.
 Pa spod neba plane sivi jastrob,
 Z ostrim kljunom stare glavo kači
 Ter jo verže mravljam na mravljišče.
 Pa prebudi sanje ga iz spanja;
 Sklone kviško se na mehki postlji,
 Si prekriža čelo, usta persi,
 In poskoči na junaške noge;
 Beseduje junak sam pri sebi:
 „Aj, za Boga! dobro sem počival,
 Pa še bolje, mnogo bolje sanjal!
 Ali glej! na nebu je visoko
 Že danica, dneva porodnica,
 Obledujejo zvezde, zarja vzhaja;
 Zadnji čas je, da na boj se dvignem!“
 Pa napravi se v obleko krasno,
 Vzeme sabljo, sedem centov težko,
 Križ obesi na junaške persi,
 Na sreberni ščit priterdi njega,
 In čelado iz zlatá kovano,
 Neprebitno dene si na glavo.
 Iz cesarskih belih dvorov ide,
 Po stopnicah stopa na terzišče,
 Verže se na iskrega konjiča,
 Po imenu njega nagovarja
 In z obeti lepimi spodbuja:

„Oj zlatenko, mila moja zvezda!
 Sedem belih let si ti počival,
 Si pšenico rumenico zobal,
 Pil rebuljo in medico sladko
 Iz posode s srebrom okovane,
 Danes greva, — Bog daj nama srečo! —
 Nad ohole Pegamove glave;
 Težek boj bo z ljutim pesoglavcom!
 Ako zdrava prideva iz boja,
 Kupil bom ti uzdo iz škerlata,
 Te odeval s svileno odejo,
 Méd boš jedel iz srebernih jasel,
 Pil rebuljo iz posode zlato.“
 Zarezgeče pod njim konj zelenko,
 Ko bi umel, kar junak mu pravi,
 Zarezgeče in po mestu zdirja,
 Da se trese zemlja in zidovje,
 Da iz oken šipe žvenketajo;
 Šviga iskra spod jeklene podkve,
 Kot na naklu od belega železa,
 Ko kovač ga kuje s težkim kladvom.
 Pa ne dirja skoz visoke vrata,
 Ampak skoči čez ozidje mestno,
 Čez ozidje na zeleno trato!

Na visokem odru stoji cesar
 In krog njega vsa gospoda žlahna;
 Ljudstvo pleza na zidovje mestno;
 Vse se giblje, vse je, vse na nogah!
 Vse očesa spremljajo junaka,
 Vsaki jezik njemu srečo voši,
 Vsako serce nosi prošnje k Bogu,
 Da se verne zdrav iz boja junak,
 Da pogubi Pegama pozoja.

Pa pridirja junak do šotora,
 Do šotora, kjer se Pegam valja,
 Trikrat dirja junak krog šotora,
 Na vse gerlo vpije pesoglavcu:
 „Pesoglavce, Pegam, zmaj peklenski!
 Iz šotora vun na plan izidi!
 Lambergar te kliče v boj junški.
 Čul sem junak o hudobi tvoji
 V Belem-kamnu na zeleni Savi,
 Pa sem prišel, da ti kri ohladim!“
 Iz šotora skoči Pesoglavce
 Kakor ljuta tigra iz berloga
 S trojno glavo in šesterim okom,
 Kakor medved na planini tuli:
 „Nori klatež! prišel si ob času,
 Za kosilo zmel bom kosti tvoje,
 Pri kosilu tvojo kri popival
 Pod glavó na kolu nasajeno!“
 In se dvigne Pegam na Posavca,
 Mahne s sabljo Lambergar Posavec
 Ter odseka vragu desno roko
 In jo verže dvajset sežnjev daleč.
 Ali glej ga! zrase koj mu roka,
 Nova roka, v roci nova sablja!
 Pa zavpije Lambergar Posavec:
 „Ako zrasla ti je nova roka,
 Nova glava zrasla ti ne bode,
 Ko na britki meč jo bom nasadil!“
 In požene se na pesoglavca,
 Kakor kraška burja na goline;
 Zaverti nad glavo britko sabljo,
 Da zveni čez Donavo šumečo;
 Pa ne meri on na stranske glavi,
 Ampak meri na osrednjo glavo,

In odseka mu osrednjo glavo,
 Ter nabode jo na britko sabljo;
 Škriplje z zobmi nabodena glava,
 Šviga ji iz gerla živi ogenj,
 In iz ognja bliski ino strele,
 Sikajo iz ust jeziki kačji;
 Cvilijo na glavi ljuti ježi,
 Pikajo na glavi se robide,
 Koljejo se ose in seršeni.
 Pade Pegam na zeleno travo;
 Glej ga! mertev tam po travi skače,
 Da skopné ko sneg mu stranske glavi.
 Iz vratu mu kri v potocih lije,
 Kamor lije, rosno travo pali.
 Nosi glavo pred ozidjem beškim
 Lambergar na sablji nabodeno;
 Strah in groza preletava ljudstvo,
 Zadervi jo v Donavo šumečo,
 Pa se peni voda, kamor pade
 Kakor v črnem kotlu krop nad ognjem.
 In prestane tišina mertvaška,
 Krik zažene ljudstvo na zidovju,
 Krik veseli do neba se širi,
 In odmeva od neba na zemljo. —

Britka sablja je dognala pravdo,
 Vzhaja izza gor rumeno solnce
 In na mesto lije zlate žarke.

Skoči junak čez ozidje mestno,
 Pa naravnost v sveto cerkev ide,
 Da zahvali Bogu se za pomoč.
 Vsi zvonovi pojejo po cerkvah,
 In iz cerkev se glasi: „Te Deum!“ —

Pa napravi car gostijo krasno,
 In povabi slavnega junaka,
 In povabi k sebi vso gospodo.
 Car junaka posadi na desno
 V zlati prestol za srebrno mizo,
 Pa na levo posadí mu Vido,
 In gostuje ga do terde noči
 Ter napiva mu zdravljice lepe.
 Dá za ženo mu prelepo Vido
 In za doto tri vozove zlata,
 Dvanajst vrancov iz konjarne carske,
 Dvanajst belcov, dvanajst lisih žrebcov
 In na Savi sedem belih gradov.

Peljal junak je na dom nevesto,
 V Beli-kamen na zeleno Savo,
 V radost svojo, v radost stare majke.

Hodi pevec ob bregovih savskih,
 K zvonu strune sreberne prepeva
 O junaku Lambergarju Kranjcu.

Slovenija.

Njegovi cesarski visokosti, presvitlemu careviču
 Rudolfu, pervorojencu in prestolnemu nasledniku
 o Njegovem rojstvu 21. avgusta 1858.

Viško, rojaki! na bregih posavskih,
 Kviško! na bregih primorskih, podravskih,
 Radostni glas po državi doní,
 Z bliskom oznanja, kaj dans se godí;
 Čujte, radujte se vsi narodi,
 Slava Bogú na višavah bodi:
 Avstrii krasni se dedič rodí!

Radost neskončna vse serca ogreva,
 Vrisk od planine v planino odmeva;
 Čujte veselo zvonenje zvonov,
 Čujte mogočno germenje topov:
 Praznik obhajamo Avstrijani,
 S sercom in dušo vladarju vdani,
 Bog Ga ohrani, Očeta rodóv!

Vremo Ti, novorojenec! k zibeli,
 In se priklanjamo, Tebe veseli:
 Dete preljubljeno, dete mladó,
 Naj Ti preblažene leta tekó,
 Sije na nebu Ti solnce jasno,
 Slava naj diči Ti krono krasno!
 Brani pravico z junaško rokó!

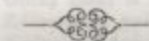
Val na skalovju razkaja se v pene:
 Stali ti bomo ko skalnate stene,
 Ako Ti sila krivična pretí;
 Tvegamo za-Te življenje in kri! —
 Čujte, radujte se vsi narodi,
 Slava Bogú na višavah bodi;
 Pervorojenca naj Bog nam živi!

Kaj so valico.

(Pezmi.)

PRESTAVE.

Kaj so solze.

(Iirska.)

Razumevaš, bratec!
 Kaj so kaplje one,
 Ktere zjutraj gledaš
 V oku rožne krone?

Kapljice le-té so
 Naše solze vroče,
 Kih na zemlji toči
 Serce plakajoče.

Razumevaš, bratec!
 Kaj so solnčni traki
 Ko napajajo se
 Po njih nebni zraki?

Gorki žarki ti so
 Zdihovanja naša;
 Kedar zdihneš, solzna
 Se naliva časa.

Razumevaš, bratec!
 Kaj so oblaki sivi,
 Kedar med germenjem
 Vró iz njih nalivi?

Solzne so očesa
 Megle te nad nami,
 Ki v življenju nedra
 Nam gojé s solzami.

Otroku v zibelj.

(Serbska narodna.)

 panček hodi po stezici,
 Vodi Jova ob ročici.
 Spanček Jova ogovarja:
 „Hodi, ljubček moj, v zibelko,
 „Sladko, ljubček, se naspiva,
 „Jutro zgodaj ustaniva,
 „Hladne vode prinesiva.
 „Našo majko postreziva.“

Nevesti v svarjenje.

(Serbska narodna.)

 j, ti zerno pšenično!
 Ti ne bodi jezično,
 Ino bodeš čestito;
 Ako bodeš jezično,
 Pa ne bodeš čestito.

Mladenču na piru.

(Serbska narodna.)

 antič ti na piru!
 Černo ti obličje
 Kakor kepa snežna;
 Ino serce hladno
 Kakor žarko solnce!

Zdravljica popu.

(Serbska narodna.)

 opova brada
 Vredna dva grada;
 Biserna brada,
 Biser zderčava,
 V čašo poplava;
 Vsako je zerno
 Vredno cekina.
 In oko in čelo
 Vse ti bodi,
 Posvečenec,
 Veselo, veselo!

Zdravljica junaku.

(Serbska narodna.)

Vince je teklo,
 Nam je poreklo:
 „Pijte me, pijte,
 „Dobri junaci!
 „Jaz bom še teklo,
 „Ko vas več ne bode;
 „Ali še bodo,
 „Ki pili me bodo.“
 In oko in čelo
 Vam, bratje, veselo!

Zdravljica gospej.

(Serbska narodna.)

Gospá si ti,
 Bolj mladi smo mi;
 Nauči nas ti,
 Česar ne umemo mi,
 Modrih svetov in naukov,
 Kterih ne umemo mi;
 In oko in čelo
 Vam, bratje, veselo!

Zdravljica deklici.

(Serbska narodna.)

Listek priletel iz tuje zemlje,
 Deklici padel v rudeče vino.
 Sestra, sestrica, danica zvezda!
 Listek odpihni, napij se vina,
 Ta ti je listek od zaročnika,
 Od zaročnika iz tuje zemlje.
 In oko in čelo
 Vam, bratje, veselo!

Zdravljica prevzetnežu, ki ni nič.

(Serbska narodna.)

Junak podkuje iskrega konja,
 Ga gledala je žaba zelena,
 Povzdigne nogo, reče junaku:
 „Podkuj še mene, junak mladeneč!
 „Da bodem s konjem v goro utekla.“
 In oko in čelo
 Ti, žaba, veselo!

Starcu.

(Srbaka narodna.)

Tu je — govoriyo —
 Starec domorodec;
 Kedar v cerkev ide,
 Žubori mu brada
 Kakor žuborika;
 Ko iz cerkve ide,
 Duh mu širi duša
 Ko bosilje rano.

Pred Bogom bomo vsi enaki.

(Srbaka narodna.)

nali se ne bodo kralji,
 Ne poznali se cesarji,
 Zaničvali ne ubozi,
 Ne šimali se bogati:
 Ko pred sodbo stali bomo,
 Kjer Gospod Bog sodil bude
 Vse pravične ino grešne.

Pred Božičem.

(Serbska narodna.)

Božič, Božič buta
 Na oboje vrata,
 Nosí venec zlata,
 Da pozlati vrata
 In oba podboja.

Rojstvo Kristovo.

(Serbska narodna.)

Aj je, da se treso
 Vedro nebo, zemlja vsa?
 Sveta prečista rodi
 Krista, Boga našega,
 Zemlje, neba stvarnika,
 In na zemlji grešnih nas.
 Kar veruje na Boga,
 Vse bo prišlo pred Boga,
 S strahom stalo bo pred njim
 In pazljivo gledalo,
 Ko Gospod Bog sodil bo
 Vse pravične, grešne vse.

Kerščevanje Krista.

(Srbaka narodna.)

Šetala se je prečista gospa,
 Šetala po zemlji in po svetu,
 In na rokah nosi sina svoga,
 Sina svoga Jezusa Kristosa.
 Ona sreča Jovana Kerstnika,
 Ino tako govori mu gospa:
 „Hodi semkej mi, moj boter Jovan,
 „Hodi, da na reko Jordan greva,
 „Da kerstiva Krista, sina moga.“
 In od tod na reko se podasta,
 In dospeta tje na reko Jordan.
 Jame Jovan Krista kerščevati,
 Pade mu na zemljo od straha knjiga,
 Pa prečista praša ga devica:
 „Kaj je tebi, ljubi boter, Jovan?“
 „Kaj bi bilo, mila moja botra!
 „Voda reka Jordan je znorela,
 „Vsa čez brege hoče se uliti;
 „In vsa gora padla je na travo,
 „In pogledaj, gor nad tabo, botra!
 „Kak se lomi nebo na čvetero!“
 Odgovarja prečista devica:
 „Nič ne boj se, ljubi boter Jovan!
 „Ni znorela voda reka Jordan,
 „Ampak voda, boter, se narašča,
 Da od Krista bi se posvetila;

„Poklonila se je gora Kristu;
 „Nebo se ne lomi na čvetero,
 „Odperajo angeli ga svitli,
 „Kerščevanje Kristovo gledajo,
 „Glej Gospoda tam na vstočnih vratih!“
 In pobere sveti Jovan knjige,
 Ino kersti Krista, botra svoga,
 Jovan Krista in Jovana Kristos.
 Od te dobe kerst postál je sveti;
 To je milost Boga velicega,
 Naj nam bude vedno na pomoči!

Bogu dopadljive dela.

(Serbska narodna.)

 , moj človek, ti pravični!
 Ti služabnik verni Božji!
 Ako misliš Božji biti,
 Delaj dobro vse življenje,
 Poštuj brata, ki je starši,
 In tvoj mlajši bude tebe;
 Ne prevzemi v dobri sreči,
 Ne ponižaj v britkem zlu se,
 Ne polakni se na tuje,
 Ker, moj človek, ti pravični!
 Ko človeka smert ugrabi,
 Sabo celo nič ne nese,
 Ko sklenjene bele roke
 In pravične dela svoje. —

O začetku štiridesetdanskega posta.

(Serbska narodna.)

 velkem postu se postimo;

 Novo gradbo smo nanesli,
 Belo cerkev sozidali;
 V njej pojeta dva svetnika:
 Sveti Peter in Nikola;
 Odpevate jima sestri
 Angelija svetem' Petru,
 In Marija Nikolaju;
 Naredi se ozka steza,
 Po njej hodi Božja majka,
 Vodi Boga za ročico
 V suknjici iz bele svile
 In rumenem obuvalu.

Slepec na zboru.

(Serbska narodna.)

 ili moj Bog, za vse tebi hvala!
 Mili moj Bog in nedelja mlada!
 Mili moj Bog, vsacemu pomagaj!
 Vsacem' bratu, dobremu junaku,
 Kdor kol orje in sirote živi,
 Slepe reve, červa in mravljinca.
 Podarujte, dobre duše!
 Podarujte kaj mi, starši;
 Podarujte kaj mi, bratje
 Plemeniti in čestiti!
 Bratje moji milostivi!
 Ne hodite mimo mene,
 Ne nosite dara dalej,
 Môga dara ubozega,
 Ubozega in malega;
 Majhen darek je en krajcar,
 Al velika zadušbina;
 Ampak daruj in nameni,
 Svojih mertvih se spominjaj
 Molil bodem vam molitev
 Za vse hiše dobre sreče,
 Za vincarja in rataja,
 Za potnika in vojaka,
 Za pastirja, granatirja,
 Za mladenca za učenca,

Veseli naj se ga majka! —
 Podarujte kaj mi bratje!
 Da bi tako ne hodili!
 Ne imeli slepih detet,
 Ne na domu, ne med rodom,
 Da bi v svet jih ne spremili,
 Kakor mene moja majka
 Je v neznano tujo zemljo,
 S tujim okom, s tujo roko,
 Da se bijem in obijam
 Od nezgode do nezgode,
 Kakor voda ob bregovih. —
 Gledaj, bratec milostivi!
 Vodijo me tuje oči,
 Vaše roke me živijo,
 Vaše roke, težke muke;
 Hrepenim po belem svetu,
 Belem dnevu, žarkem solncu,
 Žarkem solncu, blede luni,
 In pogledal bi po svetu,
 Vidil brate okrog sebe
 In pred sabo černo zemljo,
 In nad sabo vedro nebo. —
 Vodijo me tuje oči,
 Sam pomoči si ne morem,
 In brez desne vaše roke:
 Ker orati jaz ne morem,
 Ker kopati jaz ne morem.
 Kakor vam so černe noči,
 Černe noči in brez lune:
 Tako so mi beli dnevi.
 Vidiš, bratec, me jetnika,
 Sužnega me in jetnika,
 Ki ne vidi žarka solnca.

Vidiš, bratec, me jetnika,
 Sužnega me in jetnika,
 Ker ne vidim luči dneva,
 Da po težkih potih hodim,
 Da po težkih brodih brodim,
 In nikogar ne poznašem,
 Ampak bijem se, obijam
 Od drevesa do drevesa,
 Od kamenja do kamenja,
 Kakor voda ob bregove.
 Sužnik se ne bom oprostil,
 Ne bom prišel iz temnice,
 Slepec jaz na vedne čase,
 Ne do britke smertne ure.
 Težka muka je slepota,
 Težka muka in terpljenje.
 Obrnite na-me oči,
 Poslušajte me z ušesmi,
 Obdarujte me z rokami
 Zarad dneva današnjega,
 Zarad dobre vaše sreče;
 Naj vam bode sreča mila!
 Da bi v pozne dni živeli!
 Dobra sreča vas spremljala,
 Dobra sreča, lepo zdravje!

Slepčeva zahvala za dar.

(Serbska narodna.)

Hvala, bratec milostivi!
 Naj Gospod ti blagodari
 In velika slava Božja!
 Naj Gospod vam zdravje dađe
 Ino milost vaši duši;
 Lepa sreča naj vas spremlja
 Na potvanju in na domu,
 V črni gori in na morju
 Od mladosti do starosti.
 Veselite se v mladosti,
 Naj ko žarko solnce sije,
 Naj desnica vaša cvete;
 Naj se roka vam posveti,
 S katero ste me darovali;
 Naj dušica raj dospeje,
 Naj počiva v svetem rajju,
 Naj uživa rajsko slavo
 Do vesolne Božje sodbe!

Ko merliča vzdignejo.

(Serbska narodna.)

 am, o ban, si se napotil?
 Ali k belem' samostanu
 Kjer ležijo naši mertvi?
 Ali jaz se močno bojim,
 Da nazaj te več ne bode:
 To so pota nedohodne!
 To le prosim te v žalosti,
 Da ti ondi ne ostaneš,
 Da pozdraviš naše mertve,
 Ktere tje smo mi spremili;
 Po resnici jim povedaj,
 Da smo jadni, neveseli,
 Ker na nas so pozabili,
 Svojo hišo zapustili,
 Za nas druge ne prašaje.

Pri grobu.

(Srbska narodna.)

Kedaj hočeš ti ločiti
 Se od bele luči sveta,
 Od cerkovne te gospode?
 Naj bo, ban, pa ne pozabi
 Deti roko na bareto,
 Zahvaliti se gospodi,
 Tej gospodi svete cerkve,
 Ktera zate Boga prosi;
 In ostalim bratom svojim,
 Kteri so se potrudili,
 Te plakaje sem spremili.
 V žalosti te to še prosim,
 Ah, za naše ljube mertve!
 Kedar, ban, ti tje dospeješ,
 Jih ne hoti pozabiti.
 V žalosti te to še prosim,
 Ah, za naše ljube mertve!
 Ne zadržuj jih z besedo,
 Ampak spremljaj k nam merliče,
 Da se željno objamemo,
 Gorke solze usušimo.

Nad grobom.

(Serbska narodna.)

Če-li to so tvoji dvori!
 Tako ozki, tako tesni,
 In brez duri in brez oken!
 Kako bodeš se obračal,
 Nimaš sveče, nimaš straže
 In izbrane ne družine,
 Brez gospode zbora polne,
 Brez ljubezni, brez ponudbe,
 Brez dobrote druge vsake?
 Pa pomagal Bog ti bode,
 Ino najdel tam boš milost:
 Čudni venec roda svoga,
 Najdel otca, najdel majko,
 Najdel mile brate svoje,
 Ki te bodo pričakali,
 Te na poti srečevali
 Ino željno objemali,
 Si-li truden? te prašali,
 In te bodo posadili
 Na prestole svoje zlate,
 In prinesli bodo tebi
 Polno kupo hladne vode,
 Ino v drugi rujna vina,
 Ino v tretji vsih kreposti,
 Da govoril boš jim lepše,
 Odgovarjal na vprašanja.

Prekleta trepetlika.

(Srbeka narodna.)

Gor na gori na visoci
 Zidanih je mnogo gradov,
 Zidana je sveta cerkev.
 V njej pojeta dva svetnika:
 Sveti Peter in Nikola;
 Odpevate njima sestri
 Angelija in Marija;
 Božja majka jih posluša;
 Vsaka stvar je obmolknila,
 In po gori vsako drevo,
 Ne obmolkne trepetlika,
 Le trepeče trepetlika;
 Razjezi se Božja mati:
 „Vse drevesa naj rodijo,
 „Trepetlika naj ne rodi,
 „Trepetlika naj trepeče
 „V sredi leta in brez vetra.

Hudobni sinovi.

(Serbska narodna.)

Ivi majka devet milih sinov
 S preslico in pridno svojo roko.
 Vsih devet je oženila majka,
 In ko jih je oženila majka,
 Pa sinovi govorijo majci:
 „Naša majka je sramota naša;
 „Da bi proč šla stara naša majka,
 „Bi pobrala se v zeleno goro,
 „E, da bi jo kaka zver požerla!“
 To začuje mila stara majka,
 Pa storilo se ji je inako,
 Vzame v roko palico in ide,
 In odide na zeleno goro;
 In nobeden noče za njo iti,
 Clo nobeden, le dva mlada vnuka:
 „Verni nam se stara naša majka!“
 Noče majka se na dom verniti;
 Sreča majko sveti Dimitrija,
 Pa besedi sveti Dimitrija:
 „Hodi nazaj, mila stara majka!“
 Stara majka svetnika uboga;
 Kedar ona se na dom poverne,
 Doma najde devet milih sinov,
 Devet sinov devet terdih kamnov,
 Devet snašic devet merzlih pažev,
 Dva unuka, dva goloba zlata,
 Letata od paža pa do paža.

Žalostna tkavka Janja.

(Serbaka narodna.)

Tkala je Janja platno prebelo,
 Solze debele lila na platno,
 Zlato rumeno v solzah močila;
 Pridejo k Janji drage sestrice,
 Pridejo k Janji in govorijo:
 „Sestra, kaj liješ solze na platno?
 „Zlato rumeno v solzah namakaš?“
 Janja sestricam tiho besedi:
 „Danes je steklo leto deveto,
 „Kar jaz Čurina bolnega skrivam:
 „Z dnevom boluje, z nočjo vojuje,
 „Vselej prinese krilo kervavo,
 „Z nočjo ga perem, z dnevom ga sušim;
 „Kaj pa mi jadni danes prinese!
 „Konja pripelje črnega meni,
 „Pa na tem konju sedlo vojniško,
 „In na tem sedlu roko junaško,
 „Ino v tej roci kito dekliško;
 „Pa je ta konjček mōga očeta,
 „Mojega brata Pavla desnica,
 „Kita dekliška Jelice sestre;
 „Toraj jaz lijem solze na platno,
 „Zlato rumeno v solzah namakam.“

Jelen in Vila.

(Srbaska narodna.)

Jelen pase po zagorju travo,
 Danes pase, jutrodan boluje,
 In britkó po juternem zdihuje.
 Praša njega na gorici Vila:
 „O jelenče, gozdno gorsko zverče!
 Kaka tuga je zadela tebe,
 Da ko paseš po zagorju travo,
 Danes paseš, jutrodan boluješ,
 In britkó po juternem zdihuješ?“
 Jelen Vili govori na tihem:
 „Sestra moja, na gorici Vila!
 Jaz sem imel svojo košutico,
 Pa za goro šla je na vodico,
 Šla je, ali ni se več vernila;
 Ali kje je pot zgrešila ona,
 Ali so jo ustrelili lovci,
 Ali pa je mene zapustila,
 Poiskala družega jelena.
 Ako kje je pot zgrešila ona,
 Da bi Bog dal, da me skoraj najde!
 Ako so jo ustrelili lovci,
 Bog naj dade lovcom mojo srečo!
 Ako šla je za jelenom družim,
 Bog daj, da jo ustrelijo lovci!“

Asan-Aginica.

(Srbaka narodna.)

Kaj se beli na zeleni gori?
 Ali snegi, ali labudovi?
 Da so snegi, bili bi skopneli,
 Labudovi bili odleteli;
 Niso snegi, niso labudovi,
 Ampak šotor Age-Asan-age,
 On boluje za strupeno rano,
 Strežete mu mati in sestrica,
 Ali ženka mu od stida neče.
 Ko mu bilo je po ranah boljše,
 Pa poroča zvesti svoji ženki:
 „Ti ne čakaj mene v belem dvoru,
 V belem dvoru, ne med rodом mojim.“
 Ko je ženka razumela govor,
 Pa je tužna to preišljevala.
 Vstane jeka od konjiča na dvoru,
 Da po oknih zazvonijo šipe,
 In pobegne Asan-Aginica,
 Za njo teče milih hčerk dvojica:
 „Verni k nam se, mila mati naša!
 Ni to otec Aga-Asan-aga,
 Ampak ujec Pintorovič Veže.“

Se poverne Asan-Aginica,
 Se obeša bratu okolj vrata:
 „O moj bratec! velike sramote!
 Od petero detet me odganja!“
 Veže molči, nič ji on ne reče,
 Ampak seže v sviljene žepove,
 In podá ji pismo oprostensko,
 Da se vdá mu, komur ji je drago,
 Da se verne k mili svoji majki.

Kedar ona je prebrala pismo,
 Dvoje sinov poljubila v čelo,
 Ino dvoje hčerk v rudeče lice;
 Pa od sinka malega v zibelki
 Se mi tužna ločiti ne more.
 Prime bratec jo za belo roko,
 S silo loči jo od zibeli sinka,
 In jo verže k sebi na konjiča
 Ter odjaha s sestro k belim dvorom.

Malo časa bila je na domu,
 Malo časa, do nedelje perve,
 Dobra ženka in iz hiše dobre;
 Dobre ženke izčejo povsodi,
 Ali naj bolj Imoski kadia.

Ona milo prosi svôga brata:
 „Oj za Boga, moj premili bratec!
 Ne me dati, ne udati, bratec!
 Da ne počí tužno moje serce,
 Kedar vidim sirotice svoje.“
 Ali Veže se je ne usmili,
 Ampak da jo Imoskemu kadji.

Prosi brata svoga Aginica,
 Da napiše beli list papirja,
 Da ga pošlje Imoskemu kadji:
 „Aginica te pozdravlja lepo,
 Ino v listu tebe lepo prosi:
 Kedar zbereš v svate vso gospodo,
 Da prineseš zagrinjalo za-njo,
 Da ne vidi sirotice svoje,
 Kedar ide mimo dvora age.“
 Kedar kadji pride belo pismo,
 Pa pokliče vso gospodo v svate,
 Svate zbere, ide po nevesto;
 Srečno svati prišli do neveste,
 Ino zdravi ž njo so se vernili.

Ko so bili poleg dvora age,
 Jo ugleda dvoje hčerk skoz okno,
 In naprot ji sinkov dvoje teče,
 Tako mili majki govorita:
 „Verni k nam se, mila naša majka!
 Da mi tebi damo južinati.“
 Ko to čula Asan-Aginica,
 Starašini svatov govorila:
 „V Bogu bratec, starašina svatov!
 Poleg dvora konje mi ustavi,
 Da darujem sirotice svoje.
 Poleg dvora vstavili so konje.
 Lepo svoje deteta daruje:
 Vsacem' sinku pozlačene čizme,
 Vsaki hčerki pisano obleko,
 Ino sinku malemu v zibeli,
 Njemu dade sviljeno haljino.

Ko to vidi Aga-Asan-aga,
 Pa pokliče oba sinka svoja:
 „Pejta k meni sem, sirotka moja!
 Kedar neče vsmiliti se vaju
 Vaša majka, serce okamnelo!“
 Ko to čuje Asan-Aginica,
 Z belim licom treši na zemljico,
 Na zemljici popusti dušico
 Od britkosti gledajoč sirotke.

Carica Milica in Vladeta vojvoda.

(Serbska narodna.)

eta tužna carica Milica
 Pod Kruševcom se pod belim gradom,
 Ž njo se šeta milih hčer dvojica:
 Vukosava in prelepa Mara;
 K njim prijezdi Vladeta vojvoda
 Na doratu, na konjiču dobrem,
 Vladeta je konjiča oznojil,
 Ino v belo peno ga oblekel.
 Praša njega carica Milica:
 „Oj za Boga, kneževi vojvoda!
 Kaj si tako konjiča oznojil?
 Ali prideš od Kosova polja?
 Nisi vidil čestitega kneza,
 Mojega in tvojega gospoda?“
 Odgovarja Vladeta vojvoda:
 „Oj za Boga, carica Milica!
 Pridem tužni od Kosova polja,
 Nisem vidil čestitega kneza,
 Ampak vidil kneževo zelenko,
 Po Kosovem tirajo jo Turci,
 Knez pa, mislim, da je že poginil.“
 Ko to čuje carica Milica,
 Vdró se solze ji po belem licu,
 Pa še praša Vladeta vojvoda:

„Še povej mi, kneževi vojvoda:
Nisi vidil devet Jugovičev
Ino ž njimi starega Bogdana,
Kedar bil si na Kosovem ravnem?“

Odgovarja Vladeta vojvoda:

„Jaz sem vidil devet Jugovičev
Ino ž njimi starega Bogdana,
Ko sem hodil po Kosovem ravnem:
Bili vsi so na Kosovem polju,
Roke imeli do ramé kervave
In zelene meče do ročnika;
Ali roke so se jim sklenile,
Sekajočim Turke po Kosovem.“

Se ga praša carica Milica:

„Stoj, počakaj, kneževi vojvoda!

Nisi vidil obeh zetov mojih:

Brankoviča, Miloš-Obiliča?“

Odgovarja Vladeta vojvoda:

„Ko sem hodil skoz Kosovo ravno,

Jaz sem vidil Miloš-Obiliča:

On je stal še na Kosovem polju,

Stal naslonjen je na bojno koplje,

Pa prelomi se mu bojno koplje,

Ino naj se zaženejo Turci,

Sadaj, mislim, da je že poginil;

Nisem vidil Vuka Brankoviča,

Nisem vidil, da ga Bog ne vidi!

On izdal je čestitega kneza,

Mojega in tvojega gospoda!

Konjiček.

(Česka narodna.)

Ko bi jaz vedla,
 Čigav je konjiček,
 Njemu našela
 Bi trave zelene.

Ko bi jaz vedla,
 Da konjiček je Jankov,
 Dala bi podkve
 Mu zlate pribiti.

Ko bi jaz vedla,
 Da Milko ga jaha,
 Bi mu našela
 Zelenega graha.

Nad tem pustim lesom.

(Česka narodna.)

 Nad tem pustim lesom,
 Je veselje moje,
 Daleč tje je daleč!
 Spokajte se skale,
 Zravnite se doli,
 Nagnite se lesi,
 Da z očesom vidim,
 Da ugledam kočo,
 Kjer je radost moja.

Žalost.

(Česka narodna.)

Zvezdica ti temna!
 Ko za solze znala,
 Ko bi serce imela,
 Zvezdica ti zlata!
 Kako bi jokala!
 Z mano bi jokala,
 Celo noč plakala,
 Da za zlato doto
 Pustil je siroto,
 Jo zapustil Milko.

Sramožljivost.

(Česka narodna.)

 eklica, ki sramožljiva je,
 Daleč proč mladenču vogue se;
 Kedar se ne more vogniti,
 Kakor roža v lice zarudi.

Tako, ki pošten mladeneč je,
 Tudi deklicam umika se;
 Ko ga deklica nagovori,
 Si klobúk pomakne na oči.

Roža.

(Česka.)

V gaju roža zacvetela
 Je o blesku zore;
 Če jo vtergati Alenka,
 Pa do nje ne more.

Stega se po krasni roži,
 Ker jo roža mika,
 Pa zaplete se med ternje,
 Ternje pa jo vpika.

Uči se iz tega, dekle!
 Roža rujne zarje,
 Uči se od ostru ternja:
 Kak se roža varje.

Nova in stara kopa.

(Česka.)

Novo naložena slamnata kopica
 Čez kopice druge napihuje lica,
 Zasramuje kope stare, poležane,
 Nizke, vele in na eno stran ugnane.
 Pa potegne strašna burja čez planjavo
 In odterga bahajoči kopi glavo.
 Govoré ji kope stare, poležane,
 Nizke, vele in na eno stran ugnane:
 „Vidiš, sestra naša! Bog ga ponižuje,
 Kdor prevzetno svoje starše zaničuje.“

Prognani.

(Ruska narodna.)

 o razjezil otec je nad sinkom,
 Mu velel se spred oči pobrati,
 Zapustiti rojstni dom in iti
 V tuje kraje, njemu nepoznane.
 Pripeljala starša sestra konja,
 Srednja sestra mu prinesla sedlo,
 In najmlajša dala mu je bičič,
 Podajaje bičič zapiakala,
 Plačeč njemu tako govorila:
 „Bratec, ah, po rojstvu mili bratec!
 Kdaj domú se, bratec! vernil bodeš?“
 „Sestra, ah, po rojstvu mila sestra!
 V zelenečem vertu môga otea
 Ti ugledaš staro suho jablan,
 Kedar bode stala v belem cvetju,
 Takrat vernil bom na dom se, sestra!
 Pojeziti se z otcem, rojstnim otcem;
 Po samoti klatil bom mladeneč.
 Nimam saboj jakega tovarša,
 Nimam saboj milega prijatlja,
 Nimam sluge zvestega so sabo,
 Tedaj bode dobri konj — tovarš moj,
 Lok napeti — verni moj prijatelj,
 Sluge moji — kaljene pušice,
 Sam ne idem, kamor jih pošiljam.

Junak v ječi.

(Ruska narodna.)

Plizo zelene dobrave
 Se preteka bistra reka,
 Spodriva sterne bregu,
 Rumeni vmiva pesek
 In kočē saboj nosi.
 Na eni kočī slavec
 Prepeva tožno pesem:
 „Nikjer ne morem gnejzda stavit'
 Da izvodim otročiče.“ —
 Žaluje hraber junoš;
 Žaluje v temni ječi,
 Spominja se na dom očetov:
 „Ne bom več prišel, jaz ubogi,
 Na mili dom očetov,
 Ne bom več vidil otea, mater,
 Ne bom več vidil rodovine svoje,
 Ne miloval več mlade ženke,
 Ne objemal malih detek:
 Ukaz mi prišel dobremu junaku,
 Da moram položiti glavo
 V tej revni, temni ječi.

Spogovnja moja mladi junaki
 Ali konjiček, vzemi moj konjiček!
 Ti tvariš se bitka tvoje oči,
 Ijohi, vzemi mladi moj konjiček!
 In zaradi tvoj se z drage rane,
 In se kote vni svoj konjiček,
 In zaradi tvoj se kote rane,
 Vsihi v potoku.

Junak.

(Ruska narodna.)

adla je na morje gosta megla
 In britkoba zla v pogumno serce,
 Neče vstati megla s sinja morja,
 Ne britkoba popustiti serca.

Ne blešči se zvezda v širem polju,
 Sveti ondi se le majhen ogenj,
 In postljana k ognju je priproga,
 Na priprogi leži hraber junak,
 Platno stiska na globoko rano,
 Zaderžuje vročo mlado kervco.
 Jak konjiček stoji poleg njega,
 Koplje vlažno zemljo svôm kopitom,
 Ko bi hotel govoriti njemu:
 „Vsedi name se, na svoga slugo,
 Da domú te nesem mladi junak,
 K materi in otcu, k tvômu rodu,
 K detkom malim, k mladi tvoji ženki.“
 Kako hrabri, jaki junak zdiha!
 Kako njemu persa se dvigujo!
 In omahne njemu krepka roka,
 Smertna rana se odprè njegova,
 Lije vroča kerv iz nje v potoku.

Spregovarja konju mladi junak:
 Ah, konjiček, zvesti moj konjiček!
 Ti tovarš si britke moje osode,
 Pojdi, oznani mladi moji vdovi,
 Da zaročil sem se z drugo ženo,
 Da za doto vzel sem širo polje,
 Da zvezala naj' je ostra sablja,
 Vlegla v postljo kaljena pušica.

(Kavalirski vokal)

Prijateljstvo.

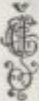
(Poleg Herderja.)

 akor dopoldanska senca
 Je prijateljstvo hudobnih;
 Vsako uro se pomanjša.
 Pa prijateljstvo pobožnih
 Rase kot večerna senca,
 Da življenja solnce vgasne.

Obraz iz tartara.

(Poleg zemškega.)

 nj! kot morja hrum, valov tulenje,
 Kot umirajočega potoka jok,
 Tam hrupí globoko, teško mrenje,
 Tugovanje, stok.
 Muka, beda,
 Groza jim obraze zjeda,
 V žrelo obupa se topé;
 Votle njih oči — pogledi
 Po mertvaški reki bleđi
 Plašno v večno noč stermé.

Praša hrumni val žveplene reke,
 Kdaj da vendar konec bo? —
 Večnost pne perotnico na veke,
 Zmela je Saturnovo kosó.

Graničar.

(Poleg nemškega.)

Ga straži tiho gor in dol
 Koraka graničar,
 Ne sliši nič, ne vidi nič,
 Ko bil bi mertva stvar.

Že mnogo božjih let se ni
 Ne smejal, ne solzil,
 Ko mu sercé iz jekla bi,
 Obraz iz kamna bil.

Mu sablja, puška dan na dan
 Se v solcu lesketá,
 Jermena kakor saje sta
 Na lik počernjena.

Njegove berke vihane,
 Nikjer mu para ni,
 Okó pa mu stermí in mre
 In lice mu bledí.

Pred desetými leti je
 Cvetelo lice še,
 Okó se bistro bliskalo,
 Ki zdaj stermí in mre. —

Nad dolom s puško svitlo je
 Na straži takrat stal,
 V dolino tiho oziral se,
 Kjer cvetje otrok je bral.

V dolini mor ljudi kosi
 S kosó nevsmiljeno,
 V dolini, kjer zapustil je
 Premilo mamico.

Ne vé, če zdrava, živa je,
 Če grob jo krije že,
 Saj gor nobeden ne,
 Nobeden dol ne sme.

V temotni noči graničar
 Na straži tu stoji,
 Ozira se v dolino dol
 In serce ga boli.

Pa bolj boli še mamico,
 Prestaro mamico,
 Nič več prestati sami ni,
 Sercé je pretežkó.

Saj mora zvediti o njem:
 Kakó in kje in kaj?
 V obličje mora viditi,
 Objeti sina saj.

In v temni noči pleza gor:
 „O Bog! dovoli mi,
 Da čujem iz njegovih ust
 Le dve besedici!“

Udarja grom, užiga blisk,
 Strašán vihar bučí,
 Poti se vroče čelo ji,
 Koleno se šibí.

Dospè višino mamica:
 „Kdo si?“ — čuvaj kričí;
 Pa zdajci sape zmanjka ji,
 Ne vé, kaj se godí.

In zopet krik doní: „Kdo si?“
 Besedo ji zaprè,
 Če tudi sina stražnika
 Spoznala dobro je.

Že v tretje: „Kdo si?“ zagermí
 Na straži graničar,
 Prepozno je glasiti se,
 Iz puške bluje žar.

Nabija stražnik risanco,
 „Ti skupil si!“ renécé,
 Med tem pa jame v persih mu
 Umirati sercé.

Kakó je to, on sam ne vé,
 Krivice ni si svest,
 Je spolnil stražniško dolžnost,
 Ni delal zoper vest.

In luna zmed oblakov kôp
 Oblíče pomolí:
 „Kdo bil je, ki si zderznil je
 Tu gor priplezati?“

In kakor kamen ostermi,
 Ko blizo se podá,
 Ker tu leží prestreljena
 Njegova mamica. —

Od tod se ni še graničar
 Ne smejal, ne solzil,
 Ko mu sercé iz jekla bi,
 Obraz iz kamna bil.

Zatoraj lice mu bleđi,
 Stermi in mre okó,
 Ker vedno vidi pred očmi
 Kervavo mamico.

Pevčeva kletev.

(Poleg Uhlanda.)

Visoko na poberdju prekrasen grad je stal,
 V morjá zelene vode, čez plan in breg sijal,
 In krog in krog so krasni ga verti venčali,
 Po njih studenci vreli v bleščobi mavrični.

Šopiril v njem se kralj je, nezmagan, silovit,
 Njegovo čelo mračno, obraz je bil kamnit,
 Njegova misel groza, oko njegovo čert,
 Bodeča šiba jezik, njegovo pismo smert.

Dva žlahna pevca nekđaj namenita se v grad,
 Bil zlatolas je prvi, in drugi sivobrad;
 V desnici s harpo starček na čilem konjiču,
 Na strani stopa berhko cveteč mladeneč mu.

In sivi starček jame: „Pripravi se, moj sin!
 Zapoj naj mišo pesem iz serca globočin,
 Napni vse pevske žile veselja, žalosti!
 Dans terdo serce kralju veljá omečiti.“

V stebreni gor dvorani že pevcov par stoji,
 Na stolu slonkostenem s kraljico kralj sedi,
 Kralj v blesku strašno krasnem, kot žar kervav nebá,
 Kraljica sladka, mila, kot luna polnočna.

In starček koj udari na struno sreberno,
 Da glasno in glasneje glasovi brenkajo;
 Premilo pesem peti mladeneč je začel,
 In starček glas povzdignil ko kor duhov bi pel.

Prepevata ljubezen, preljubljeno mladost,
 Svobodo, mož veljavo, zvestobo in svetost,
 Vse sladko, kar predera človeških pers okov,
 Kar taja žlahno serce pozemeljskih sinov.

Trop dvornikov v okrogu zasrambe se zderži,
 Vojakov truma serčna pred Bogom omedli;
 Kraljici serce rahlo o radosti igra,
 Znač pers podari nežno cvetico pevcoma.

„Mi ljud sta zapeljala, še ženo hočeta?“
 Zavpije kralj togotni, od jeze trepetá,
 V mladenča meč zažene, vsadí mu v serce se,
 Namesti zlatih pesem pa kri iz njega vre.

Ta zgodba poslušavce kot vihra razpodí,
 V naročju mojstra svôga zatisne fant očí,
 On s plaščem svôm ogerne, na konja dene ga,
 Po konci ga priveže, iz grada se podá.

Pa pred visoke vrata ustopi starček se,
 Na srebrosvitlo harpo mladenča se ozre,
 Na marmorovem stebri molcé jo razdrobí,
 In dvigne glas, da strašno skoz grad in vert zveni:

„Gorjé ti, grad oholi! glas sladke strune naj
 V dvoranah tvojih svitlih utihne vekomaj,
 Le jok in stok naj čuje v prostorih tvojih se,
 Da v prah in razvaline osveta te podre!

Gorjé vam, cvetni verti kervavega gradú!
 Merliča tega blede obraz vam kažem tu,
 Da vsahnete na večno, da zgine zorni kras,
 Da v poznih letih mervta puščava krije vas.

Gorjé ti, o morivec! od pevca si preklet!
 Kervave slave vencov ne bo ti spletal svet,
 V neskončni noči tvoje imé vtonilo bo,
 Ko zadnji zdih mervtaški iz ust odpihnjeno!¹⁴

To starček je govoril, nebo ga čulo je:
 Zidovje je poderto, dvorane zrušene;
 En steber le še kaže gradú nekdanjo moč,
 Pa tudi ta že počen bo padel v prah čez noč.

In krog po cvetnih vertih goščava zdaj stojí,
 Drevó ne daje sence, studenec ne šumi;
 Nobena pesem kralja še ni naznanila:
 Pozabljeno, poderto! je kletev pevčeva.

Kazalo.

	Stran.
Vvodni sonet	3
Rojakom	5
Večer	6
Noč	8
Danici	9
Zarji	12
Detetu	14
Livada in deklica	16
Nevesti	18
Naj lepša dota	20
Čebelar	21
Kosec	23
Roža med ternjem	24
Nuna in tica	26
Sirota	28
Uzrok žale pesmi	30
Spomin na mladost	31
Beg	34
Spomin	36
Vera, upanje, ljubezen	37
Čas	38
Starec	40
Slepec	42
Jetnik	44
Rob	46
Veselje in žalost	49
Na grobih	50
Ošabnežu	52
Marljivim	53
Kolednica	54

Slavnemu godcu	55
Podgorskemu	56
Vodniku	57
V spomin franciškana Jukiču	58
V spomin Prošernu	59
O posvečevanju Prošernovega spominka	60
Nadgrobnica Fr. Jerištu	62
Prepirajoče trepetliki	63
Vinska terta in oblaki	64
Uzrok tertne bolezni	67
Luna in zvezde	69
Luni	71
Sanj nemilosernega kneza	73
Po Atilovi smrti	75
Sonetje	77
Različne misli	81
Pašice	84
Klošica	86
Duhovnik Smirnljan	89
Pegam in Lambergar	92
Slovenija njegovi cesarski visokosti careviča Rudolfa o njegovem rojstvu 21. avgusta 1858	111

Prestave.

Kaj so solze	115
Otroku v zibeli	116
Nevesti v svarjenje	116
Mladenču na piru	117
Zdravljica popu	117
Zdravljica junaku	118
Zdravljica gospej	118
Zdravljica deklici	119
Zdravljica prevzetnežu, ki ni nič	119
Starca	120
Pred Bogom bomo vsi enaki	120
Pred Božičem	121
Rojstvo Kristovo	121

Kerščevanje Krista	122
Boga dopadljive dela	124
O začetku štiridesetdanskega posta	125
Slepec na zboru	126
Slepčeva zahvala za dar	129
Ko merliča vzdignejo	130
Pri grobu	131
Nad grobom	132
Prekleta trepetlika	133
Hudobni sinovi	134
Žalostna tkavka Janja	135
Jelen in Vila	136
Asan-Aginica	137
Carica Milica in Vladeta vojvoda	141
Konjiček	143
Nad tem pustim lesom	144
Žalost	145
Sramotljivost	146
Roža	147
Nova in stara kopa	148
Prognani	149
Junak v ječi	150
Junak	151
Prijateljstvo	153
Obraz iz tartara	154
Graničar	155
Pevčeva kletev	159

Poprava.

V nekterih iztisih se je vrnil na 6. str. 10. versta od spodej pogrešek: „ovč ce“ ali „ovčce“; naj se popravi v „ovčice“.

